

.. הניצוץ שבך ..

תוכן העניינים

2 מבוא

7 אור הנשמה

חיים מתוקנים - עולם מעוות • בן המלך יורד אל "הגיונגל"
• תכונת הנשמה - שאיפה לניתוק • שתי דרכים: אהבה ויראה
• הקשר העצמי עם הא-ל • האנטומיה של הנשמה
• נשמת היהודי - טהורה תמיד • אין דבר אבוד

35 אור המצוות

כשאברהם עמד מול כל העולם • קשר הנברא מול הבורא
• מעמד הר סיני - המחיצה שהוסרה • לצאת אל החופש

45 אור ה' בעולם

המסע האישי • קליפה שמכסה על העולם • דיבור הא-ל
• ה"תאוה" של הבורא • כוחו של הניסיון • התכלית
• החושך בטרם מפציע האור

- מבוא -

לשלב את החומר ברוח

.א.

אנו חיים בתקופה מדהימה ומיוחדת. נראה שהעולם עובר ערבוביה של שינויים ומעברים מקיצוניות אחת לשנייה. משטרים ואידיאולוגיות שובקות חיים, מול כמיהת האנושות למהות אחרת. הגונה יותר, אמיתית יותר.

המין האנושי עסוק בחיפוש אחר משמעות רוחנית - אך מנגד הידרדרות מוסרית וחומרית השוברת שיאים. טוב ורע, אור וחושך, משמשים בתערובת מזוהה. זוהי מציאות של סתירות וניגודים.

אנו מנסים לגשש באפילה. משתוקקים לקרן האור שתאיר בליבנו את אש האמונה בדבר הנכון. כולנו מחפשים את הסימן. את האות שתגלה מהי הדרך. אנו תרים אחר הכלים הנפשיים הנכונים, שיעניקו לנו חוסן כדי לצעוד בביטחון, בתקופה בה נדמה כי אובדן הערכים ואיבוד הזהות חזקים מאיתנו.

בתקופתנו הצליחה הכניעה לחומרנות מנושלת מתוכן, להשתלט על אנשים רבים. אחרים מצאו את דרכם בהתבדלות מהעולם והתמסרות מלאה לרוח. אלו כמו אלו וויתרו על אחד המימדים בחייהם - או שהפסידו את נשמתם בכניעה לטלטלת החיים והצורך לשרוד, או שצעדו אל ניתוק מכל

מבוא

סממן חומרני, אך איבדו את היכולת לחיות במושגי העולם ולנתב את חייהם כראוי.

בלב כולנו מהדהדת בקול רועם השאלה, האם קיימת סתירה בין חיים עם משמעות וסיפוק רוחני - לבין הצורך לחיות לפי תכתיבי העולם, ליהנות, לעבוד ולפרנס, תוך עיסוק יום-יומי בחומרנות?

ב.

לפני למעלה משלוש מאות שנים איים קונפליקט זה על יהדות אירופה, וכמעט ופילג את הקהילה היהודית במדינות אלו לשני מחנות: בין אנשי הרוח שיכלו להתמסר לעבודה רוחנית, לבין המוני היהודים הפשוטים שחיו מחוץ לקהילות המפוארות בהן נשמע קול התורה.

הימים היו ימי דוחק והמוון העם נאלצו לעמול ביזע רב כדי להביא את שבר לחמם, כך שרוב חייהם נעו סביב ההתעסקות במלאכת כפיים. למרות רצונם העז, הרי שתנאי המצב מנעו מהם להקדיש את עצמם לעבודה רוחנית, והתעסקותם בענייני קדושה הייתה מועטת.

אנשי הרוח של אותן השנים, לא ראו יפה את העובדה כי היהודים הפשוטים מקדישים את חייהם להתעסקות בחומה, במקום שעבודת הבורא היא זו שתמלא את מרכז חייהם. מה גם שכל ידיעותיהם של המון העם הסתכמו במושגים בסיסיים ביותר, ואפילו קרא וכתוב לא ידעו רבים מהם. בעקבות כך הלך וגדל הפער, שגם כך קיים, בין המון העם לבין עובדי הא-ל ויושבי בית המדרש.

עם הזמן גרם פער זה להמוון העם להתרחק מדרך המסורת היהודית ומהרגשת החובה הקדושה למצוות ה'; תוך מחשבה כי אילו הם אינם יכולים להקדיש את חייהם לעבודה רוחנית, הרי שתפילותיהם ומעט תורתם אינם שווים מאומה.

.. הניצוץ שבך ..

נדמה היה כי לא ניתן עוד למצוא את הדרך, שתשלב בין הצורך הקיומי של עיסוק בחומר, לבין האידיאל של הקדשת החיים לעבודה רוחנית.

כשכמעט אבדה תקוותם של אותם יהודים, דרך אור חדש, בהתגלותו של מייסד שיטת החסידות, שכונה "הבעל-שם-טוב". הוא הלך מכפר לכפר בין ההמון היהודי והביא עימו בשורה חדשה. שיטת החסידות גילתה את מה שלמעשה היה מאז ומתמיד הבסיס המרכזי של היהדות: ראייה של החומר ככלי, שתכליתו היא גילוי הרוחניות בעולם.

ג.

הבעל-שם-טוב לימד כי אין כל סתירה בין העיסוק הקיומי בענייני העולם, לדביקות עילאית בקדושה וברוח. אלא יש לראות בעיסוק הקיומי בחומר כחלק מעבודת הא-ל, שכן רצון ה' הוא לעובדו בתוך מציאות העולם - ולא להתנתק ממנה; כך שמציאות זו תשמש לעבודת ה'. נכון שעלינו לעמול ולהתעסק עם החומר לשם פרנסתנו, שכן כך ברא הא-ל את העולם - שעל האדם לעבוד עם חומר העולם כצורך קיומי. אך יחד עם זאת עלינו להקדיש זמן לפרנסת נשמתנו - וכשהיא תאיר באורה בתכליתה האמיתית היא תזכך גם את החומריות של הגוף.

החסידות התגלתה כשיטה מהפכנית ביחס לעבודת הבורא, והיא הפיכה אור חדש בקרב מאות אלפי יהודים. היא העלתה את קרנם של היהודים הפשוטים, ובמרכזה של השיטה ניתן דגש על עבודת הא-ל מתוך כוונה טובה ולב טהור, ועל מעלתם של המון העם הנוהגים לעבוד את הבורא מתוך תמימות ופשיטות.

הרבי הבעל-שם-טוב נהג לומר כי פסוק אחד מספר התהלים, הנאמר בהתלהבות ובכוונה מפיו של יהודי פשוט, מסוגל לשנות מהלכים שלמים בעולם כולו. אמירה נוספת שלו הייתה כי דאגה לצרכיו הגשמיים של יהודי,

מבוא

הינה רחניות.

יחד עם זאת הביאה החסידות לעולם היהודי רעיונות עמוקים, אחריהם הלכו שבי גדולי אותו דור. החסידות שפכה אור חדש על המשמעות העמוקה שבקיום ציווי התורה הגשמיים - כמו הנחת תפילין או הדלקת נרות שבת. כמו גם על מעלתו של היהודי כבן לעם נבחר - בתפקיד הרוחני המוטל עליו בעולמו של הבורא.

[רעיונות נשגבים אלו לימד קודם לכן הבעל-שם-טוב רק לתלמידיו הקרובים. אולם לאחר שזכה להתגלות רוחנית, בה הופיע אליו אחיה השילוני - רבו של אליהו הנביא - שציווה עליו לפרסם את תורת הסוד בעולם, פרץ הבעל-שם-טוב דרך חדשה והחל לגלות את תורת הסוד להמונים].

לאחר פטירת הבעל-שם-טוב, המשיכה תורת החסידות להתפרסם בעולם על-ידי תלמידיו ולהצית את הניצוץ בליבם של רבבות. לאחר שני דורות אף הודפס הספר "תניא", שכתב רבי שניאור זלמן מליאדי - מייסד חסידות חב"ד - בו נפרסים הרעיונות העמוקים ביותר של החסידות, המבארים מהי נפשו של היהודי, מדוע קיימים קשיים כה רבים בעבודת הא-ל ומהן הדרכים להתמודד עימם, לצד הסברים שובי לב לאמיתת מציאות הבורא בעולם.

ד.

הסברי החסידות מבארים את משמעות העולם והמהות בעבודה המעשית בקיום התורה והמצוות. כדי להסביר מושגים רוחניים אלו בצורה שתובן לנו - בני האדם הפשוטים שאינם בעלי ידע נרחב בעולם הסוד, משתמשת החסידות במושגים ומונחים מעולמנו הגשמי, בתור משלים למושגים הרוחניים. כך למשל מגדירה החסידות את הכח הרוחני של הבורא בשם אור, ואת רמות ההתעצמות הא-לוהית בשם עולמות.

ה'עולמות' העליונים, אינם קיימים במציאות כפי שקיים העולם

.. הניצוץ שבך ..

הגשמי. אולם החסידות משתמשת במילה 'עולם' כדי לבטא מציאות רוחנית מסוימת. כך גם אין הכוונה שבעולמנו אכן מאירה איזו קרן אור נסתרת, אלא הביטוי אור הוא משל על כח הבורא בעולם.

אחד מצדיקי חב"ד אמר כי חסידות היא הבנה א-לוהית. הבנה המראה לאדם את קטנותו, ולאיוז גדלות הוא יכול לרומם את עצמו.

בחוברת זו מרוכזים מעט מרעיונות תורת החסידות, ובעריכת החוברת נעשתה השתדלות להגישם לקורא בצורה בהירה ומסודרת, מתוך תקווה כי הם אכן יתנו מענה לשאלות רבים.

חלק מהנקודות המובאות בחוברת חוזרות על עצמם מפעם לפעם בכיוונים שונים, מכיון שבכל פעם ישנו חידוש וזווית נוספת על הפעם הקודמת, על מנת לחדד את הדברים.

המניע להוצאת חוברת זו לאור הינה קריאתו של הרבי שליט"א מליובביץ' מלך המשיח כי בדורנו הגיעה העבודה הרוחנית של בירור העולם לשלבה הסופי, וכעת, השליחות אחת היא: להכין את העולם לקראת הגילוי של ימות המשיח. הרבי קרא לכל יהודי להיות שותף בתהליך הגאולה, וכתיבת חוברת זו הינה פעולה נוספת הנעשית מתוך תקווה לעשות את המוטל עלינו בשליחות זו.

יהי רצון שנזכה בקרוב ממש להתגלות אור ה' בעולם בביאת משיח צדקנו - תיכף ומיד, אז יתקיים היעוד "ביום ההוא יתקע בשופר גדול ובאו האובדים מארץ אשור והנדחים מארץ מצרים והשתחוו לה' בהר הקודש בירושלים".

אור הנשמה

אור הנשמה

|| חיים מתוקנים - עולם מעוות

תמיהות רבות מתעוררות לפנינו, כשאנו מביטים על החיים בעולם. מדוע הטוב והצדק נעלמים, כשאת הרע והחושך אנו מוצאים בכל פינה? כיצד אנשים רעים זוכים לחיי עושר וכבוד, כשטובים וישרים חיים חיי צער ומכאוב? ומה התכלית בעולם בו הרע גובר?

שאלות אלו מביאות אנשים רבים למסקנה שעולמנו הוא מציאות מעוותת. אולם הוספה קטנה לתפיסה זו משנה את כל התמונה: עולמנו הוא מציאות מעוותת - שניתן לשנותה. ניתן לה תיקון בעבודה והשתדלות - והכח לכך ניתן לנו הנבראים.

כח זה - לתקן בעולם, יכול להביא כל אחד מאיתנו לתענוג הנפלא ביותר עלי אדמות:

בהתבוננות פשוטה, מובן שהתענוג הכי גדול שאפשר להעניק ליצור

אור הנשמה

מוגבל כאדם, הם החיים עצמם - עצם האפשרות לחיות בעולם. לכן אפילו אדם שיש לו ייסורים וחיוו הפכו עליו לנטל, עדיין יש בו את הרצון המוחלט לחיים והוא רוצה להמשיך לחיות, שכן זהו התענוג הכי אמיתי של כל אדם (בנוגע לאדם שיש לו מחשבות אובדניות רח"ל הוכיחה הפסיכולוגיה שזה מכיון שהוא אינו בריא בנפשו).

אולם החסידות מלמדת כי למעלה מתענוג זה, של החיים עצמם, ישנו תענוג נעלה יותר והוא התענוג הנקרא "חיי החיים"; היכולת לא רק ליהנות מהיכולת לחיות את החיים עצמם, אלא גם להמשיך חיים לעולם כולו - ממקום רוחני שהוא למעלה מהחיים עצמם.

אולם איך ניתן לאדם - שהוא עצמו נברא מוגבל - להמשיך חיים לעולם? מסבירה החסידות כי על ידי שאנו מקיימים בעולם את רצון הבורא יתברך, אנו למעשה יוצרים בעולם חיים חדשים, הנמשכים מהא-ל עצמו - מלמעלה מהעולם ומהחיים שלנו. כאן טמון התענוג הנפלא ביותר מבחינה רוחנית שיכול להיות לנברא מוגבל.

רעיון זה נלמד בפסוק "אשר ברא א-לוהים לעשות" (בראשית ב, ג). המילה 'לעשות' משמעותה לתקן, לכן לא נכתב בתורה 'אשר ברא א-לוהים ועשה' אלא לעשות, בלשון עתיד; ה' יצר את הבריאה, לא רק כדי שתישאר באותו מצב כפי שבראה, אלא כדי שהנבראים עצמם משיכו ויצרו בה חיים חדשים, על-ידי המשכת קדושה לעולם, בקיום מצוותיו.

תכלית הכוונה של בריאת העולם היא לתקן: הקב"ה נותן כוח ויכולת לכל אחד שעל-ידי עבודתו יתקן את החסר בעולם ויביאו לידי שלימות. זהו אפוא הייעוד שלנו כנבראים.

.. הניצוץ שבך ..

בספרי הקבלה נכתב שעולמנו הוא המציאות הנחותה ביותר מבחינה רוחנית, הנקרא 'עולם השקר'. הכח הרוחני בעולמנו מוסתר, עד כדי כך שהאור הא-לוהי לא נראה כלל, ואילו תפקידנו כנבראים הוא לגלות את אור ה' בתוך המציאות הגשמית המעלימה עליו; ולגלות את נשמתנו, מול סחף החיים ופיתויי העולם.

דווקא במציאות נחותה זו, ניתן להגיע לגילוי של אור רוחני נשגב בצורה זכה וטהורה ולשלמות רוחנית נפלאה. הרבה יותר מהשלמות המתקיימת בגילוי אור ה' בעולמות הרוחניים הנעלים ביותר. שכן בעולמות הרוחניים אמנם מתגלה אור ה' ללא כל הסתרים, אולם אין בכך כל חידוש, ולכן אין לבורא מכך נחת רוח - כפי הנחת הנגרמת לו כשאורו מאיר בעולם חשוך כעולמנו.

אומרים שהיהדות היא אופטימית - והיא אכן כזאת. רק צריך להבין את האופטימיות שלה - על הרקע הזה. לא שהעולם כולו טוב ויפה - אנו מודעים לחושך השורר בעולם. אבל יש לו תיקון ואף יותר מכך - גם לחושך יש ייעוד שבבילו הוא נוצר. זוהי אופטימיות אמיתית.

II בן המלך יורד אל "הגיונגל"

מעשה במלך גדול שהציב לו למטרה להפוך קטע של יער-עד שנמצא בפנינה נידחת בממלכתו, לגן פורח בו יוכל לשכון בקביעות, וליהנות מדירתו.

באותו יער-עד (ג'ונגל בלשונו) גרו אנשים פרמיטיביים ונבערים מדעת, רחוקים לגמרי מכל ידיעה אודות המלך ומלכותו. אבל המלך החליט שדווקא באותו מקום ועם אותם אנשים פשוטים, הוא רוצה

אור הנשמה

לבנות את הגן והארמון בו ישכון דרך קבע.

קרא המלך לבנו-יחידו ואמר לו: רצוני לשלוח אותך לבצע משימה חשובה מאין כמותה, אך גם קשה מאוד לביצוע. עליך ללכת לאותו מקום נידח, להתחבר לאנשי המקום, ולהפוך את ה"גו'נגל" לגן - לארמון מלוכה.

לשם כך עליך להגיע לאותו מקום, לפשוט את בגדי המלוכה, ללבוש את אותם הבגדים כמו הגרים שם, ולנהוג ככל תושבי המקום. אבל זכור אל תשכח - יש לך תפקיד ושליחות באותו מקום. בכישרונותיך הגדולים - כישרונות של בן מלך, עליך להכין את המקום למטרה הנכספת: להפוך את האזור הנידח לגן פורח - לארמון שישמש לדירת קבע למלך.

אך יחד עם זאת, מוסיף המלך ואומר לבנו, קיימת סכנה שמא תשקע כל כך בהתאקלמות במקום, עד שעלול אתה לשכוח בשביל מה אתה נמצא שם... לכן הנני מבקשך ומזהירך מראש: אל נא תשכח לעולם מי אתה, מיהו אביך המלך ומהי שליחותך ותפקידך באותו מקום נידח.

בן המלך עוזב את ארמון המלוכה ופושט את בגדיו החשובים. הוא נודד ומתרחק ממקומו הטבעי, למקום הנידח והרחוק, לבוש באותם בגדים שלובשים ב"גו'נגל", והוא מתנהג בכל הדברים כמו אנשי המקום. כל זאת, כדי להיקלט שם, להיות אחד מכולם, כך יוכל להכין את המקום כולו למקום ראוי לארמון ודירה למשכן המלך.

בתחילה הייתה הירידה לאותו מקום קשה עבור בן המלך. המצב החדש היה הפוך מכל מה שחונך והורגל כל ימיו. אבל במשך הזמן הוא התאקלם והתרגל לאופי המקום.

הוא כל כך התרגל, עד ששכח בכלל לשם מה הוא נמצא שם. שכח

.. הניצוץ שבך ..

את אביו המלך, שכח מי הוא ומהי מהותו האמיתית, והמצער מכל: שכח את שליחותו ותפקידו להפוך את המקום לארמון למשכן המלך.

הגיע הזמן, והמלך בכבודו ובעצמו בא לבקר את בנו יחידו. המלך מגיע למקום, עם כל הפמליה המלכותית המבשרת על בואו, כך שכל המקום רועש וגועש - השמעתם?! המלך בכבודו ובעצמו מגיע לכאן! בני המקום אמנם אינם מכירים את המלך, אבל עצם הידיעה שהמלך עומד להגיע גורמת לכולם להתרגשות עצומה.

המלך מגיע למקום ובן המלך רוצה לגשת אל אביו, אבל האנשים לא נותנים לו להתקרב. הוא נראה כמו פרא-אדם. אין שום דבר המעיד על היותו בן מלך. הוא שכח אפילו את השפה בה מדברים בארמון המלוכה, ואינו יודע אפילו איך לפנות אל אביו המלך.

ואז, לפתע, פורץ בן המלך בזעקה, בקול פנימי ועמוק, של בן יחיד הקורא מעומק ליבו ורוצה להתקרב אל אביו.

והמלך שומע ומכיר את קולו של בנו. הוא לא מביט על כל הסממנים החיצוניים, על בגדיו שהתלככו, על הופעתו הכללית שאינה מתאימה לבן מלך. המלך נופל על צוואר בנו יחידו ומחבקו ומנשקו בכל כחו. שעה ארוכה עומדים האב ובנו, מחובקים ודבוקים מבלי ששום דבר יוכל להפריד ביניהם.

אבל ברגע מסוים פונה האב ואומר לבנו בצער: בני יקירי, עדיין לא סיימת את המשימה במילואה - את השליחות שהוטלה עליך, שהמקום הזה כולו הפוך לארמון ולגן פורח. לפיכך אין ברירה. עלינו להיפרד שוב. חזור אל ה"ג'ונגל", סיים למלא את שליחותך, ואז נוכל להיות יחד כל הזמן בצורה ששום דבר לא יפריד בינינו, מכיון שאני אבא לגור איתך יחד ב"ג'ונגל".

אור הנשמה

מעשייה זו מבוססת על משל שסיפר הבעל-שם-טוב הקדוש, ובנמשל המלך הוא מלכו של עולם - מלך מלכי המלכים הקדוש-ברוך-הוא. ובן המלך היא הנשמה, שירדה למטה לעולם הגשמי והחומרי.

מקומה הטבעי של הנשמה אינו שייך לעולם כשלנו עם הגבלה רוחנית ומושגים רעים, ולכן הווית העולם הזה זרה לה. אולם היא כאן כדי להשלים את הכוונה העליונה, להאיר את העולם ולהפוך אותו לגן פורח לארמון המלך - מקום בו ישכון מלך המלכים, באורו האמיתי ללא כל הסתרים.

הנשמה נמצאת בעולם כדי להשלים שליחותה, כפי אותו בן מלך שירד להתגורר בין אנשי הג'ונגל. מפעם לפעם אנו זוכים לחוש את הנשמה בהתעוררות רוחנית, המגיעה אלינו מלמעלה, בדומה לאותו המלך המגיע לבקר את בנו יחידו ומתגלה אליו. אולם במשך חיי היום-יום הנשמה אינה מורגשת, שכן היא כאן בדומה לאותו בן מלך שעליו לשכון יחד עם אנשי הג'ונגל. אך אל לנו לשכוח את שליחותה האמיתית של נשמתנו - שירדה לעולם כדי להשלים מטרה.

II תכונת הנשמה - שאיפה לניתוק

הנשמה שייכת לעולם רוחני שכל מציאותו היא אמת אבסולוטית, וכשהנשמה מתלבשת בגוף הגשמי, היא נמצאת בגלות במקום שזר לה. החומרנות יוצרת מסכים, המכסים על אורה של הנשמה - שכעת אינו מתגלה כפי שהוא מאיר בהיות הנשמה במקומה הטבעי, בשורשה הרוחני. ואילו הנשמה עצמה לא שייכת להבל העולם ולדברים השליליים, אליהם נמשך הגוף.

.. הניצוץ שבך ..

מציאות הנשמה בעולם הזה, מוגדרת בחסידות כ"מאסר הגוף". אולם התכלית בירידה זו היא כדי להגיע לשלימות רוחנית, בעבודת הבורא דווקא בעולם תחתון.

שליחותה של הנשמה היא להאיר את העולם בכח מצוות הבורא, אותם מקיים הגוף - שהוא הכלי על ידו מתממשת תכלית הנשמה. כשהנשמה מקיימת את ייעודה האמיתי, היא מאירה בגוף ומזככת אותו, וכך הופכת אותו לכלי באמצעותו מתגלה אורה הא-לוהי. זוהי השלימות הרוחנית של מציאות הנשמה בעולם הגשמי.

הפסוק "כי נר ה' - נשמת אדם" (משלי כ', כ"ז) מלמד כי נשמת היהודי נמשלה לאור הנר.

הלהבה שבנר מתנענעת תמיד ונמשכת למעלה, מפני שטבע אור הנר הוא להיפרד מהתפילה ולהידבק בשורשו למעלה. שורשו של אור הנר הוא ב"יסוד האש" הכללי - כפי המוסבר בתורת הקבלה כי לכל דבר גשמי ישנו יסוד רוחני אליו הוא מחובר. האש שבנר נמשכת בטבעה למעלה, כדי להתאחד עם שורשה, "יסוד האש", הנמצא מתחת לגלגל הירח, ולכן האש בטבעה עולה תמיד למעלה. זאת למרות שכשמתנתקת האש מהתפילה ומתחברת עם שורשה הרוחני, היא מתבלטת ממציאיותה - שכן כל האפשרות של האש לדלוק בעולם היא רק כשהיא מחוברת לפתילה. מכיון שרצונה הוא להתחבר עם "יסוד האש", הוא רצון טבעי, שאינו רצון הגיוני.

כך גם נשמתו של יהודי רוצה תמיד להתעלות מעל החומר - לעלות מעלה ולהתכלל בשורשה - ברוח הא-לוהית שהיא למעלה מהעולם. לא רק באדם שמאירה בו המדריגה העליונה של הנשמה, אלא גם מי שרוחו שקועה בתאוות העולם, הרי חפצה של הנשמה נותר בטבעה - להיפרד

אור הנשמה

ולצאת מן הגוף ולהידבק בשורשה ומקורה; ב"חיים" של הנשמה - הקדוש-ברוך-הוא.

השאיפה האמיתית של הנשמה היא להתנתק מחומרנות העולם, ורק הגוף הוא זה שמוחזיק אותה קשורה אל החומר. לכן ברגע שהגוף מאבד את כוחותיו להחזיק את הנשמה, היא נפרדת ממנו וחוזרת לעולם הרוחני ממנו הגיעה. זאת למרות שכשעוזבת הנשמה את הגוף, היא מתבטלת ממציא אותה כפי שהיא בהיותה בגופה - נשמה עם כחות האדם כמו "שכל" ו"מידות" וכדו', באמצעותם יכולה הנשמה להגיע לתכליתה.

בספר התניא מסביר רבנו הזקן מהו אותו טבע שיש בנשמה, בדומה לטבע הקיים באש. והרי בשעה שעולה הנשמה למעלה היא מתבטלת ממציא אותה. כמו האש, שכשעולה למעלה ומתחברת עם "יסוד האש" הרוחני, היא מאבדת את מציאותה ואין בה כל ערך, בדומה לאור הנר שמאיר באמצע היום - שבמצב כזה אין בו צורך והוא לא נרגש, אלא מתבטל למול אור השמש.

על כך מסביר רבנו שלכן מגדירה תורת הקבלה שאיפה זו של הנשמה, במושג "טבע". שכן זהו ההבדל בין טבע לבין דבר שיש בו הגיון וטעם: כוונת תורת הקבלה בשימוש במושג "טבע" ביחס לשאיפת הנשמה להתחברות עם שורשה, היא שרצון זה אינו דבר שכלי המובן לנו הנבראים. אלא למעלה מהדעת ושכל המובן, אלא מבחינת הנפש הנקראת "חכמה" - שזוהי הבחינה בנפש בה שורה הניצוץ הא-לוהי המאיר בכל אחד מאיתנו. ומשום כך נמשכת הנשמה להתאחד בשורשה - מקום רוחני עליון שהוא למעלה ממושגי העולם. למעלה משכל והבנה.

.. הניצוץ שבך ..

עובדה זו, שהנשמה נמשכת כל הזמן להידבק בשורשה הרוחני, היא הסיבה לכך שכשהנשמה שוכנת בעולם ב"מאסר הגוף", היא נמשכת למציאות הא-ל בעולם בקיום ציוויו הקדושים. שכן בקיום ציוויים אלו, יכולה הנשמה להתחבר באמצעות הגוף - לרוח הא-לוהית בעולם.

הנשמה נמשכת לחיבור עם הרוחניות שנמצאת וחבויה בעולם, ושואפת תמיד לחיבור נצחי עם הא-לוהות. לכן נמשלה הנשמה גם לניצוץ שבאש:

ניצוץ האש לא כבה גם זמן רב אחרי שהגחלת הפסיקה לבעור, ובאם רק תנער את הגחלת הידלק הניצוץ ויבער. כך גם הנשמה שבכל אחד מאיתנו: הניצוץ הא-לוהי של נשמת היהודי לא כבה לעולם. גם אם נשמתנו חבויה ולא ניתן לחוש בקיומה וגם אם טמאנו אותה בתאוות העולם ורוחנו התגשמה - הרי שאי-שם במעמקי נפשנו היא מאירה תמיד.

אם נטה אוזן לקולה, נחוש את הגעגוע העז היוקד בנפשנו לחיבור אמיתי עם הרוחניות הזכה והטהורה - עם קדושת הא-ל.

בני ישראל נקראים בשם "נרות להאיר", ורבי שניאור זלמן מליאדי - האדמו"ר הראשון של חב"ד - הסביר מדוע: נר כלול משמן ופתילה - אבל הם לא ידלקו מעצמם, אלא חייבים את הפעולה של הדלקת האש ורק אז הנר מאיר. כך גם עם ישראל, בכל אחד מאיתנו יש את השמן והפתילה, אך חסר לו מי שידליקו; בהתגברות על רצונותינו הטבעיים והתחברות עם רצון הא-ל, אנו מציתים את ניצוץ האש שבתוכנו. ניצוץ זה מצית את האש האלו-הית שבכל אחד ואחת מאיתנו.

רובנו חווינו התעלות רוחנית כלשהי במהלך חיינו, ולפתע נתפסנו

אור הנשמה

בהרגשת התעוררות עילאית הסוחפת אותנו למקום עמוק ופנימי, מעבר להמולת החיים. זה יכל לקרות כשחשנו כמיהה רוחנית וחרדת קודש בשעת תפילה חד-פעמית, או ברגע אחר שחיבר אותנו עם הא-ל. אפילו אם היה זה כשמצאנו את מציאות הבורא בטבע העצום - בבריאה.

כך גם אותם אירועים בחיים, בהם חשנו כי אכן יש א-לוהים. אצל אחד אירע זה ברגע של שיברון לב והרגשה של איבוד תקווה - כשליבו פנה אל א-לוהים בתחינה, ואחרים חשו זאת דווקא מתוך הרגשה של התרוממות רוח או הבנה עמוקה שחדרה אל מעמקי הלב.

אלו הם געגועי הנשמה - היוקדת באי-שקט פנימי במעמקי נפשנו, וצמאונה הוא להתחבר שוב עם המקום ממנו הגיעה - מקום בו אור הא-ל יתברך מאיר בגילוי. על כמיהה זו של הנשמה אמר דוד המלך: "צמאה לך נפשי כמה לך בשרי, בארץ ציה ועיף בלי מים" (תהלים, ס"ג).

II שתי דרכים: אהבה ויראה

בתורת החסידות מוסבר כי ישנן שתי בחינות בעבודת הא-ל: "אהבה" ו"יראה" - עבודת ה' מתוך אהבה אליו או לחילופין מיראה מפניו. בחינות אלו הם השורש בעבודת הא-ל, שעל כל אדם לעורר בעצמו, ולהתמודד עם פיתויי העולם ולהגיע לקיום התורה והמצוות. "אהבה" היא המפתח לקיום מצוותיו של הבורא - בדרך של "עשה טוב", ואילו "יראה" היא המפתח כדי להמנע מלעבור עבירות - בדרך של "סור מרע".

ה"אהבה" וה"יראה" נמשלות לשתי כנפי הציפור שמאפשרות לה לעוף למעלה. כך גם התורה והמצוות שיהודי מקיים עולות למעלה

.. הניצוץ שבך ..

רק אם יש מאחוריהן את שתי ה'כנפיים' - האהבה והיראה. אהבה לבדה או יראה לבדה הרִיֵהן כציפור בעלת כנף אחת בלבד. לכן הכרחי שהתורה והמצוות יקויימו גם מתוך אהבה וגם מתוך יראה.

שתי הרמות הבסיסיות ביראה, הן 'יראת העונש' ו'יראת הרוממות'.

יראת העונש היא היראה עליה רגילים לחשוב בעולם - פחד מפני העונשים שמביא ה' חלילה לעוברים על דבריו.

אך נעלית מזו היא יראת הרוממות. זוהי יראה מפני גדולתו האדירה של מלך מלכי המלכים הקדוש-ברוך-הוא. כפי שאדם מתבייש ליד מלך גדול ואדיר, ולא יתנהג לידו בצורה זולה שאינה ראויה, שכן הימצאותו של המלך לידו גורמת לו ליראה של כבוד כלפי המלך ומשפיעה על התנהגותו. כך גם צריכה להשפיע על התנהגותנו ההתבוננות בכך שהא-ל מביט בנו בכל רגע וכי מציאותו קיימת ביקום כולו - "מלא כל הארץ כבודו". כשאדם מתבונן בגדולת הא-ל הרי שממילא הוא מתמלא ביראה של כבוד כלפיו ובוודאי שלא ירצה לנהוג נגד רצונו.

מהותה של היראה היא ההתבטלות אל ה'. היראה גורמת לאדם לכווץ את מציאותו האישית מפני הקדוש-ברוך-הוא ולבטל את רצונותיו שלו - מפני רצון ה'.

האהבה, לעומתה, יוצרת בנפש תנועה הפוכה - תנועה של משיכה נפשית כלפי הבורא.

גם בעבודת הא-ל בבחינת "אהבה", ישנם שתי מדרגות:

האהבה הראשונה עליה מדובר היא האהבה המוכרת לנו, אותה יוצר האדם בליבו - אהבה רגשית לקדוש-ברוך-הוא. כתוצאה מההתבוננות

אור הנשמה

בגדולתו של האל- וברוב חסדו, הוא מגיע להרגשה של אהבה אליו
יתברך ורצון וחשק לעובדו ולקיים מצוותיו.

לעומתה, האהבה השניה שייכת לאדם שבגלל מדרגתו הרוחנית לא
מצליח לעורר בליבו את הרגש הלב לה'. על אדם כזה להגיע לפחות
לאהבת ה' במוחו והבנתו השכליים - אהבה זו היא ההכרה שראוי
לאהוב את ה'.

זו עדיין אינה החוויה עצמה של אהבת ה', היא אף אינה סוחפת את
האדם בסערה רגשית, אבל היא יכולה להביא אותו למסקנות המעשיות
של הצורך לקיום התורה והמצוות. וכל אדם, כאשר הוא יבין כי דבר
מסוים טוב עבורו ונכון לעשותו - הוא יפעל בהתאם לכך ויעשה בסופו
של דבר את הדברים שנראים לו כנכונים.

כיצד - אם כן - ניתן לעורר אהבה ברמה זו, כשאינך מרגיש את הרגש
הלב? אולם כשיתבונן האדם בגדולת הבורא, הרי ממילא תתעורר אצלו
האהבה לה', לדבוק בו בקיום מצוותיו. גם אם יעשה האדם התבוננות זו
ללא חשק ויכריח את עצמו לחשוב על גדולת הבורא - ממילא תתעורר
אהבת ה' במוחו. זוהי האהבה הבסיסית שעל כל יהודי לעורר בעצמו,
כדי להגיע לעבודת הא-ל. אהבה המביאה את האדם לפעולה מעשית
של עשיית רצון ה'.

לשתי בחינות אלו, הן "אהבה" והן "יראה", מגיע האדם באמצעות
התבוננות. התבוננות בגדלות הא-ל המביאה ליראה מפניו ולעורר
בנפשו אהבה אליו יתברך. כשאדם ירגיל את עצמו להתבונן בגדולת ה',
הרי אט-אט תפעל הכרה זו גם על הרגש שבלב. מכיון שלמרות שמוח
האדם לא יכול לגרום ללב שלא לחשוק בדברים האסורים, אבל
הוא יכול לשלוט על הלב שלא יפתח את החשק לאותם איסורים.

· · הניצוץ שבך · ·

למשל כשאדם מתחיל להרהר בדבר עבירה, והוא ממשיך לפתח את החשק לעבירה, במחשבות אודותיה, הרי התשוקה בלב לעבירה זו גוברת ומתפתחת, עד שלבסוף הוא עומד בניסיון קשה. כמו שאמרו חכמינו "העין רואה, והלב חומד", כשהשלב הבא הוא קיום העבירה ח"ו.

אך אם ברגע שעולה לו בראש מחשבת עבירה, הרי שמיד הוא מתבונן בכך שעבירה זו נוגדת את רצונו העליון של הקדוש-ברוך-הוא, והוא מדחיק את המחשבה על אותו פיתוי אסור, תוך חשיבה בגדולת ה' ובכך שמחשבה זו נוגדת את רצונו העליון - אז כבר ממילא לא יתפתח אצלו החשק לעשיית האיסור.

החסידות מסבירה כי מבין שתי בחינות אלו, עבודת הא-ל מתוך יראה היא נעלית יותר.

למרות שבאהבה ישנם מעלות רבות, ובעבודה מתוך אהבה יש חשק והתלהבות מיוחדים. אולם חסר בה הביטול האבסולוטי לה'. שכן מציאותו של האדם מורגשת בה - הוא אוהב את ה', הוא נמשך לעובדו - הרגש שלו הוא זה שגורם לו לקיים את המצווה. הסיבה, כביכול, לעבודת הא-ל היא אינה רצונו של האדם להתבטל לרצון ה', אלא התענוג שיש בדבר, המביא לחשק והתלהבות. "כיף" לו לעבוד את ה', כי הוא נהנה מכך והדבר מביא לו אהבה והתלהבות.

לעומת זאת כשהיודי עובד את ה' מתוך יראה - מורגש וברור ללא ספק שהוא עובד את הקדוש-ברוך-הוא. הוא אינו עושה את מה שהיה רוצה לעשות מצד-עצמו, מצד שכלו ורגשותיו, אלא את מה שה' ציווהו לעשות.

אור הנשמה

II הקשר העצמי עם הא-ל

מהי הדרך להתמודד עם פיתויי העולם המסתיר על אור ה', כך שנחוש את נשמתנו גם במאבק היום-יומי, מול היצר ומול הרע בעולם?

בספר התניא מוסברת התשובה לכך לפי הבנת הפסוק "כי קרוב אליך הדבר מאד בפיך ובלבבך לעשותו" (דברים ל, י"ד).

בהתבוננות ראשונה לא מובנת משמעותו של פסוק זה: כיצד ניתן לומר כי לא רק שקל לנו לקיים את דברי התורה, אלא קל הדבר גם להרגישם בליבנו, כפי שאומר הפסוק "קרוב אליך. . בלבבך". והרי הרגשת הדחיה לתאוות העולם - אליהם נמשך יצרנו, כמו גם הרצון לחיים מושתתים על עבודת הא-ל, אינו דבר הבא לנו ללא מאמץ כדבר 'קרוב'; במציאות המוכרת לנו, אדם צריך יגיעה גדולה כדי להרגיש בליבו אהבה אמיתית לה'.

ברובד הראשוני ניתן להסביר שאלה זו, כי לא מדובר כאן באהבה כזו המוכרת לנו - שמביאה את האדם להרגשת הלב ביצירת רגש חי ובווער, אלא האהבה שנזכרה לפני כן - המביאה אותו לפעול בתחום המעשי.

לפי הסבר זה אין הכוונה במילה "בלבבך" שנאמרה בפסוק, לעומק חווית האהבה שבהרגשת אהבה גלויה אל ה', אלא אהבה כזו המגלה באדם את הרצון הפשוט בלב לקיום ציוויי ה'. הסבר זה נלמד מסיום הפסוק, שם נאמר "כי קרוב אליך הדבר מאד, בפיך ובלבבך לעשותו" - קרוב אליך הדבר כך שהינך יכול להגיע בקלות לידי עשייתו.

אולם קיים רובד עמוק ופנימי יותר של אהבת ה': בליבו של כל יהודי קיימת וחבויה אהבה נסתרת לה'. עזה וחזקה יותר מזו שאנו מכירים. אהבה זו אמנם לא מתגלית במציאות הרגילה והיום-יומית. אולם

.. הניצוץ שבך ..

ברגעים מסוימים בחיינו אנו זוכים להרגיש אהבה זו בליבנו. היא קיימת בכל יהודי, ללא קשר לעבודתו האישית - אלא בהיותנו מזרעם של אבותינו הקודשים אברהם יצחק ויעקב, שיזכו להתקרב לקדוש-ברוך-הוא על-ידי עבודתם ומסירות נפשם, ובכך זכו לבחירת הא-ל.

למרות כי אהבה זו אינה הרגשה המוכרת לנו, אותה אנו חווים ביום-יום, הרי שכוחה הוא גדול. מכיון שהיא תשמור עלינו בשעת מבחן להקריב הכל כדי שלא להיפרד מה' - כשנחוש כי מעשה מסוים ינתק את הקשר בינינו לבין בורא עולם.

ההיסטוריה היהודית מלאה בסיפורי הוד מצמררים על יהודים שחיו אורח חיים רחוק מדרך היהדות, אולם בשעת מבחן אמת - כשניסו להכריחם לכפור באמונה בבורא ולהמיר את דתם, הם מסרו את נפשם על קידוש ה' ועלו על המוקד. מכיון שבאותם רגעים הם הרגישו שמעשה זה ינתק אותם כליל מהקדוש-ברוך-הוא ולזאת לא היו מסוגלים. בשונה מאיסורים אחרים עליהם עברו, בהם הם לא הרגישו כי איסור זה מנתק אותם מהבורא, הרי בשעה שחשו שעבירה מסוימת (כמו להמיר את דתם) תנתק אותם מה', הם מסרו את הנפש ולא עברו עליה.

האדמו"ר הזקן - רבי שניאור זלמן מליאדי - כתב כי כל יהודי אינו רוצה ואינו יכול להיות מנותק מהקדוש-ברוך-הוא. אולם חושך העולם - הגורם לכך שאנו לא מרגישים כיצד מעשה האיסור מנתק אותנו מה' - הוא זה שגורם לנו להיכשל בניסיון. אך עלינו לזכור תמיד כי בעצם-מציאותנו איננו רוצים להתנתק מה', אפילו לא בעוון קל.

בכח הידיעה על אהבה זו, החבויה בתוכנו, לחזק אותנו להתגבר על ניסיון היצר, לעבור חלילה על מצוות ה'; כשנזכר בכח הגדול שיש בנו למסור את נפשנו, כדי לא להתנתק מה', נוכל לשאוב מכך את הכח

אור הנשמה

להתגבר בניסיונות היום-יומיים שבחינו. למרות העובדה כי כעת אנו לא מרגישים כיצד עבירה זו או אחרת מנתקת אותנו מהא-ל - כשהיא נראית בעינינו כמעשה איסור קל ובלתי חמור - הרי שנזכר בכך שמעשה העבירה מנתק ח"ו את הקשר בינינו לבין הא-ל, הרי שוודאי שנעמוד במבחן.

בספר התניא נכתב כי בפסוק "כי חבל ה' עמו יעקב חבל נחלתו" (דברים, ל"ב, ט'), טמון רמז עמוק, לקשר בינינו לבין הא-ל. קשר זה נמשל לחבל העשוי מחוטים רבים אחד על גבי השני, וחבל זה מסמל את הקשר של היהודי עם הבורא.

חבל מחבר שני דברים הקשורים לכל אחד מהקצוות שלו - העליונה והתחתונה - והופך אותם להיות מחוברים. וכשמנענעים את ראש החבל, הוא מזיז גם מה שמחובר בחלק התחתון שלו, למרות שאורך החבל יכול להיות של מטרים רבים.

בנמשל מחבר החבל בין שני קצוות - בינינו והא-ל. כל אחת מהמצוות שאנו מקיימים הינה חוט נוסף המתווסף לחבל זה ומחזק את הקשר עם הא-ל. אך במעשה עבירה ח"ו, אנו פורמים את אחד מהחוטים ומחלישים את הקשר שבינינו לבין הא-ל. אך ישנם עבירות כמו עבודה זרה, בהם מנתק היהודי לא רק חוט בודד אלא את החבל כולו. זוהי הסיבה בגללה בשעה שהיהודי מרגיש כי עשיית עבירה מסוימת מנתקת את החבל כולו הוא מוכן למסור נפשו כדי להשאר קשור עם הקדוש-ברוך-הוא.

לעומת זאת עלינו לזכור, כי בקיום ציווי הא-ל הקדושים אנו מחזקים את הקשר הרוחני שנוצר בינינו, כנבראים, לבורא. במעשה המצוות אנו מתאחדים עם הקדוש-ברוך-הוא, וזהו הרי רצונו האמיתי של כל יהודי - להיות דבוק בה'.

.. הניצוץ שבך ..

II האנטומיה של הנשמה

המדרש אומר כי הנשמה נקראת בחמישה שמות: נפש, רוח, נשמה, חיה, יחידה. מוסבר בתורת החסידות, שאין אלה חמישה שמות בלבד, אלא חמש דרגות או חמישה רבדים שונים בנשמת היהודי, המהווים את המבנה האנטומי שבה: 'נפש' - זו הדרגה שמחיה את פעילותו המעשית של האדם; 'רוח' - מחיה את הרגשות, את המידות; 'נשמה' - מחיה את השכל וההבנה; 'חיה' - קשורה לכוחות כלליים יותר, כמו רצון ותענוג; ואילו ה'יחידה' - היא עצם הנשמה - הנקודה העצמית, בה אין מקום לפרטים והתחלקות.

ארבעת הכוחות הראשונים בנשמת היהודי: "נפש", "רוח", "נשמה" ו"חיה", הן כוחות בעלי אופי מוגדר - יש להם 'תחום' ספציפי אותו הם מרכיבים בנשמה וממילא הוא גם מוגבל. בכוחות אלו גם יכולים לחול שינויים; ומכיוון שמעשיו, רגשותיו ורצונותיו של האדם משתנים לעיתים, אפשר גם לפגום בדרגות הללו של הנשמה. אדם שפוגם בנשמה כתוצאה ממעשיו, פוגם בדרגת ה'נפש' שבו; מי שלוקה במידות רעות - פוגם ב'רוח' שבו; וכך יכולה להיפגם כל בחינה שבנשמה כתוצאה ממעשים מסויימים.

אבל בחינת ה'יחידה' היא הנקודה הפנימית - ה'עצם' של הנשמה. נקודה זו נקראת בלשון החסידות 'נקודת היהדות' והיא אינה מוגדרת ואינה מוגבלת, ולא יכולים לחול בה שום שינויים ובה לא ניתן לפגוע. עליה נאמר: "יחידה לייחדך" - היא נשארת תמיד "חבוקה ודבוקה בך" - קשורה ומאוחדת עם הקדוש-ברוך-הוא.

האהבה הנסתרית לה' הקיימת בנשמתנו, מתעוררת מבחינת ה'יחידה' שבנשמה - הבחינה שלא יכולה להיפגע לעולם. דרגת ה'יחידה' אינה

אור הנשמה

מתגלית (באופן מודע) במהלך החיים השיגרתי. היא באה לידי ביטוי כאשר ישנו ניסיון של פגיעה בעצם הקשר של יהודי עם הקדוש-ברוך-הוא. למשל, כשמעמידים יהודי בניסיון של עבודה-זרה. או-אז מתגלית ה"יחידה" - מתעוררת דרגת ה"יחידה" שבנשמתו, והיא מביאה את האדם עד כדי מסירות-נפש בפועל.

בגילוי נקודת היהדות והשפעתה על היהודי, ישנם שלושה אופנים כלליים:

- האופן הראשון הוא כשהיא מתגלית אצל היהודי ומעוררת אותו שלא לעבור על מצוות ה', עד לנכונות למסירות נפש בפועל ממש. אולם גם אז, עדיין נשארים כוחותיו הפנימיים - השכל והכוחות הנפשיים, כפי שהיו.

באופן זה, אמנם ההתעוררות של נקודת היהדות משפיעה על המעשה שלו, והוא אכן מוסר את הנפש כדי לא להתנתק מה', אולם בכל זאת פעולה זו לא משפיעה על שאר מציאותו של האדם.

דוגמא לכך מההתייחסות בספר התניא לאדם המוסר את נפשו על קידוש ה', אולם עדיין הוא מוגדר "קל שבקלים"; מכיון שגם כשהוא מוכן למסור את נפשו על קידוש ה', הרי בנוגע לשאר הנהגתו הוא עדיין מוגדר "קל שבקלים". כי נקודת היהדות התעוררה בו רק לגבי הרצון שלא לעבור על העבירה הפרטית הזו שבה הרגיש כי ינתק מהקדוש-ברוך הוא, אך על עבירות אחרות לא מתעוררת אצלו עדיין נקודת היהדות והוא עדיין מוכן לעבור עליהם.

- האופן השני, הוא האופן בו משפיעה נקודת היהדות גם על שאר כוחותיו הפנימיים של היהודי, כמו הבנתו השכלית וכדומה;

.. הניצוץ שבך ..

כתוצאה מהתעוררות נקודת היהדות, גם כוחות אלו נעשים בהתאם לנקודת היהדות שבו ותפיסתו השכלית נעשית לפי רצון הא-ל. אך בכל זאת ניכר כי תפיסתו השכלית אינה נובעת מהשכל שלו עצמו, אלא מכוח אחר שהשפיע על הבנתו: הכח שהתעורר בגילוי נקודת היהדות וגרם לתפיסתו השכלית להשתנות ולבחור ברצון הא-ל.

- האופן השלישי, הוא האופן המושלם ביותר בהתגלות נקודת היהדות. זהו האופן בו נקודת היהדות חודרת ומשפיעה על כל מהותו של היהודי והיא נהפכת לכל מציאותו. כך שגם השכל של האדם - מצד עצמו - מבין וחושב בהתאם לנקודת היהדות. באופן זה נקודת היהדות חדרה ופעלה בכל אישיותו של האדם, עד שהוא פועל לפיה בכל ענין, שכן היא זו המשפיעה על כל כוחותיו, על שיכלו ועל מידותיו וכדו'.

II נשמת היהודי - טהורה תמיד

בכל אחד ואחת מאיתנו ישנו ניצוץ א-לוהי - "חלק א-לוה ממעל ממש"; חלק ממש מהבורא שנפח בנו את הנשמה בנפיחה א-לוהית. כך נכתב בתורה: "ויצר ה' א-להים את האדם עפר מן האדמה, ויפח באפיו נשמת חיים ויהי האדם לנפש חיה" (בראשית ב, ז).

פסוק זה נאמר לגבי נשמת האדם הראשון - שנשמתו הייתה נשמה כללית, הכוללת את כל נשמות ישראל, והקבלה מסבירה שהביטוי של נפיחה בפסוק זה, הוא משל מנפיחת אדם. כמו שנכתב בזוהר: "מאן דנפח מתוכיה נפח" - מי שנופח עושה זאת מתוכיותו ממש. כדי ללמדנו שהבורא נפח את הנשמה שבנו מתוכו ממש. כמו אדם הנופח אוויר בבלון - שמוציא את האוויר מתוך ריאותיו ומכניס בנפיחה את כל כוחו - גם נפיחת נשמת האדם על-ידי הבורא נעשתה כביכול מתוכיותו ממש

אור הנשמה

של הבורא.

כך גם נאמר לגבי כל יהודי: "א-לוהי, נשמה שנתת בי טהורה היא, אתה בראת, אתה יצרת, אתה נפחת בי" (תפילת השחר). את הנשמה הטהורה נפח הבורא בגופנו הגשמי, ובהיות הנשמה בגוף היא נותרת אצלנו כפיקדון מאת ה' - ועלינו לשמור אותה טהורה כמוקדם.

לא רק אחריות ניתנה לנו כשהפקיד בידינו הבורא את הנשמה, אלא גם את הכח לקיים את ייעודה בעולם. הניצוץ הא-לוהי שבנשמה נותר זך ומאיר וכל שעלינו לעשות הוא לגלות את אורו. גם אם לפעמים נדמה לנו כי פגענו בנשמתנו, וגם למול סערות העולם הסוחפות אותנו בטלטולי החיים - אור הנשמה אינו כבה.

הרבי מליובוביץ' מלך המשיח הסביר זאת פעם במשל מבגדי האדם: לפני שאנו לובשים אותם הם נקיים לגמרי, אך לאחר זמן הם נעשים מוכתמים ומלוכלכים. אולם אין זה אומר כי לבגדים שהתלכלכו אין תקנה, אלא כי יש להסיר מהם את הכתמים וכך להשיב להם את המראה הנקי. כדי להסיר את הכתמים מהבגדים, יש להכניסם למכונה לניקוי, להוסיף מים חמים ותכשירים שונים, וכך לנקות מהם את הלכלוך.

מתהליך ניקוי הבגדים ניתן ללמוד על נשמת היהודי, אמר הרבי. כאשר יורדת הנשמה לעולם ומתלבשת בגופו של היהודי, היא נקייה וטהורה. אולם לאחר שהיא מתאבקת בתאוות ואיסורי העולם, עלולים לדבוק בה אבק ולכלוכים, עד שלפעמים נדמה לנו כי טמאנו אותה עד שאיננו יכולים להסיר את הכתמים שדבקו בה.

אולם התורה מלמדת אותנו כי אל לנו להתיימש מטהרתה של הנשמה ומכוחה לחזק את חייו הרוחניים של היהודי. ביכולתנו

· · הניצוץ שבך · ·

להחזיר את הנשמה למצבה המקורי ולנקות ממנה את הכתמים שדבקו בה.

כדי לנקות את הנשמה, עלינו להחדיר בה את חום הקדושה, על ידי שנתעסק בהתלהבות בתורה ובמצוות. על חום הקדושה גם להיות 'רטוב', וזאת על ידי תפילה מן הלב ובהתלהבות, כפי שכתוב: "שפכי כמים ליבך נוכח פני ה'" (איכה ב, יט) ועל ידי לימוד התורה בצימאון, כפי שכתוב: "הוי כל צמא לכו למים" (ישעיה נה, א) ו"אין מים אלא תורה" (תלמוד בבלי).

מתן הצדקה וזהירות בכשרות המאכלים ובשאר מצוות ה', משולים לתכשירים שניתן להוסיף לכביסה, כדי להשלים את תהליך הניקוי.

תהליך זה יחזיר את הנשמה למצבה הטהור כבראשונה.

וכשיצליח בכך האדם, הוא יזכה לראות כי תהליך זה - שבתחילה נראה ככבד - יוסיף לו בכל ענייניו. מכיון שתהליך זה ינקה את הנשמה וישיב לו שלוות נפש נפלאה.

II אין דבר אבוד

בסיפור יציאת מצריים ישנם הוראות מאלפות מהם ניתן ללמוד לעבודת האדם. אחד מהם נלמדת בסיפור קורבן הפסח:

לאחר שיצאו בני ישראל ממצרים, הצטוו להקריב את קרבן הפסח, כהודאה לה' על הניסים הגדולים שעשה להם - כשהוציא אותם משעבוד המצריים. אולם הייתה קבוצה בקרב העם, שהיו טמאים - כתוצאה ממגע עם דברים בלתי טהורים כמו מת וכדו' - ולכן לא יכלו

אור הנשמה

להשתתף בהקרבת הקורבן. שכן אדם טמא אסור בהקרבת קורבן לפני ה', אלא עליו לחכות עד שיטהר ורק אז יוכל להקריב קורבן.

לאחר הפסח, פנו אנשים אלו אל משה רבינו בדרישה "למה ניגרע?!"
- מדוע נפסיד את ההזדמנות להקריב את קורבן הפסח, רק בגלל שלא היינו טהורים באותו זמן?

פנה משה אל ה' וביקש הזדמנות נוספת בשביל אותם יהודים. הזדמנות שנייה, בה יוכלו להביא קורבן לפני הא-ל, להתקרב לפניו ולהודות לו על הניסים הגדולים. בעקבות בקשה זו של משה ציווה ה' לקבוע תאריך נוסף - "פסח שני", בו היהודים שהיו טמאים בחג הפסח, חגגו והקריבו קורבן לפני ה'.

אחד מצדיקי חב"ד עמד על ההוראה המיוחדת, שנלמדת מסיפור זה. האמירה כי "אין דבר אבוד" אינה דבר הקשור רק לסיפור הקרבת הפסח, אלא קוו הצריך להנחותנו בכל עבודת הא-ל. לעולם אין דבר שאי אפשר לתקן, אלא לכל אחד ובכל מצב בו הוא נמצא, תמיד ישנה את ההזדמנות להתקרב אל ה'.

גם אם אדם היה טמא, הרי שתמיד יש לו הזדמנות חוזרת לתקן את מעשיו. למרות שלא היה טהור - אלא היה במצב של טומאה עד שלא יכל להביא קורבן - בכל זאת ניתנת לו הזדמנות נוספת להתקרב אל ה' ולהשלים את מה שהחסיר.

הטומאה מסמלת את הניתוק מהקדושה. אולם התורה מלמדת אותנו כי גם אם הגענו למצב כזה - תמיד בכוחנו להתקרב לפני הא-ל מכיון ש"אין דבר אבוד".

בכל מצב שאדם שרוי בו, אפילו אם זה מצב נחות ביותר - בכל

.. הניצוץ שבך ..

זאת אל יתייאש ח"ו ויחשוב שאבדה תקוותו, מכיון שעל ידי תשובה נכונה, בכוחו להוביל את עצמו לצאת ממצבו זה ולזכך את עצמו עד כדי כך שיגיע למדרגה רוחנית גבוהה יותר מזו בה היה קודם לכן.

לכל אחד מאיתנו ניתנת מידי יום ההזדמנות להתקרב אל ה', לשוב אליו ולהיות קרובים לפניו כפי שהייתה נשמתנו קשורה ומאוחדת עימו לפני שהתרחקנו במעשינו מרצונו יתברך.

ההזדמנות לפתוח דף חדש ניתנת לנו מידי יום, כשהבורא משיב לנו את הנשמה ליום נוסף - לאחר שבמהלך הלילה נפרדה הנשמה מין הגוף (באופן חלקי) - ושוב ניתנת לנו ההזדמנות לתקן את מה שהחסרנו ביום שלפניו. על כך אנו אומרים בתפילת הבוקר: "מודה אני לפניך מלך חי וקיים שהחזרת בי נשמתי בחמלה רבה..."

אור המצוות

אור המצוות

II כשאברהם עמד מול כל העולם

המילה 'מצווה' לקוחה מהלשון "בצוותא" - שמשמעותו חיבור; המצוות ניתנו לנו כדי להתחבר עם בורא-עולם והם הכלי להתקשר ולהתייחד עימו.

כך גם המילה קדושה, שהיא מלשון 'דבר מקודש' - מובדל.

המצוות מובדלות מהעולם ושורה בהם קדושה א-לוהית - והם מבדילות אותנו מהעולם הגשמי. לכן אנו מברכים לפני קיום כל מצווה "ברוך אתה אד-ני . . אשר קדשנו במצוותיו" - אנו מודים לבורא עולם שקידש והבדיל אותנו, עם ישראל, על ידי קיום מצוותיו בעולם. המילה "קדשנו" מתייחסת לקדושה שממשיך האדם על נפשו בקיום המצוות.

על זה אמרו חכמינו ז"ל "רצה הקדוש-ברוך-הוא לזכות את ישראל, לפיכך הרבה להם תורה ומצוות", המצוות הינם המתנה הכי נפלאה

אור המצוות

שקיבלנו מהקדוש-ברוך-הוא והינם הזכות הנפלאה של בן אנוש מוגבל להתקשר עם מציאותו האיך-סופית של הבורא.

כך מוסבר בספר התניא אמירתם של חכמינו "שכר מצווה - מצווה", שקיום המצווה עצמה הוא כבר השכר הניתן למקיימה. מכיוון שבקיום המצווה זכינו למתנה שאין כמותה ואין נפלא ממנה. זכינו להתקשר עם בורא עולם ולהמשיך את אורו לעולם, על-ידי לקיחת חומר גשמי כנרות שבת או רצועות התפילין והפיכתם לכלי בו שוכן אורו הנעלה והנשגב של הא-ל.

לא זכינו למצוות התורה מצד בחירתנו אנו. היו אלו אבותינו הקדושים, אברהם, יצחק ויעקב, שהקדישו את חייהם כדי לגלות את שמו יתברך בעולם, תוך עמידה בניסיונות קשים. ולמתנה נפלאה זו, של התקשרות עם הבורא בקיום מצוותיו, זכינו בהיותנו מזרעם.

אברהם-אבינו, האבא של כולנו, גילה את הא-ל לגמרי לבד. בעוד כל העולם עבד את האלילים, חשב אברהם על העולם שמסביבו, על האנשים שעובדים את הפסלים או את השמש והירח, והבין כי מציאות זו אינה אמיתית. הוא הבין שהפסלים לא יצרו את העולם ולכן אין כל טעם לעבוד אותם. חשב אברהם על אפשרות אחרת - השמש, אולם בלילה הופיע הירח שסילק את השמש. כך חשב אברהם אולי האש יצרה את העולם, אולם ראה כי המים מכבים את האש.

חשב אברהם על כל פרט ופרט בבריאה והבין כי למעשה כל דבר בבריאה הוא אינו נצחי וכי חייבת להיות מציאות אחת נצחית מעל הכל. אברהם גילה את מציאותו של בורא עולם מתוך הבנה כי כל מציאות עולם החומר אין בה אמת ממשית והיא אינה נצחית ולכן לא יתכן כי היא מתקיימת מכוח עצמה. אם-כן חייבת להיות

.. הניצוץ שבך ..

מציאות עליונה נעלית ממנה.

מתוך תהייה זו הבין אברהם כי יש מנהיג לבירה, יש א-ל עולם - מציאות אחת שהיא אחד עם העולם הגשמי עצמו - מציאות שאינה נפרדת מהעולם, אלא היא המציאות האמיתית של העולם, שמהווה אותו ומנהלת אותו בכל רגע ורגע; מציאות הא-ל שוכנת בכל הפרטים הגשמיים בעולם - ואינה נפרדת חלילה מהעולם. כל פרט בעולם קיים מהכח הרוחני של הא-ל שגלום בו.

על שם כך נקרא "אברהם העברי" - מכיוון שכל העולם היה בעבר אחד ועבד עבודה זרה, ואברהם לבדו היה בעבר השני - היחיד מכל בני דורו שהאמין במציאות הבורא. למרות הניסיונות הרבים בהם התנסה, למרות שהושלך בגלל כך לתוך כבשן האש, הוא המשיך לפרסם לעולם כולו את האמונה בבורא עולם.

אולם אברהם חש כי הוא לא יכול להסתפק רק בפרסום מציאות הבורא, אלא הוא רוצה להפוך את חייו לחיים בקרבת הא-ל, חיים שכל משמעותם ומטרתם תהיה עבודת הא-ל והתקשרות עימו. לקחת את האידיאל ולהפוך אותו לדרך חיים אמיתית, כך שכל חייו יהפכו לחיים מלאים בהתחברות עם הא-ל - שמציאות הבורא תהפוך לאורח חייו ולא רק למשהו נוסף למציאות חייו.

בזכות עבודה רוחנית זו של אברהם-אבינו, זכינו לקבלת התורה והמצוות, באמצעותם ניתן להתקשר עם הבורא כדבר המלווה את יומנו; להפוך את האמונה בה' לדבר בעל משמעות אמיתית בחיינו, שאכן לשמו אנו חיים.

זהו הטעם לכך שאנו מזכירים בעת התפילות "א-לוהי אברהם, א-לוהי

אור המצוות

יצחק וא-לוהי ויעקב", מכיון שזכינו לקיום המצוות ולהתקשרות נפלאה עם בורא עולם. לא בכוחנו שלנו, אלא בהיותנו מזרעם של האבות - מכח ההבטחה הא-לוהית להמשכיות הקשר שבין האבות לבין הא-ל, על-ידי המצוות.

במעשה המצוות כל בני ישראל שווים: מעשה הנחת התפילין שקיים משה רבינו היה שווה למעשה שמקיים איש פשוט. הבדלים מצויים בכוונת המצוות, אבל במעשה המצוות כל בני ישראל שווים.

האדמו"ר רבי יוסף יצחק מליובביץ' (האדמו"ר הקודם של חב"ד) ניגש פעם לאחד מחסידיו, שהיה איש פשוט מאד ולפרנסתו היה עוסק במסחר, ואמר לו כי הוא מקנא בו. כשהתפלא אותו חסיד, הסביר לו האדמו"ר: אתה נפגש עם הרבה אנשים במהלך עסקיך, ותוך כדי אתה מדבר איתם על ענין יהודי או פתגם מהתורה. מכך נוצרת שמחה גדולה בעולמות הרוחניים, ואת דמי ה"תיווך" משלם הקדוש-ברוך-הוא בפרנסה גשמית. וככל שהשוק גדול יותר, יותר עבודה - כך הפרנסה גדלה.

II קשר הנברא מול הבורא

ההבדל שבין נברא לבין בורא הוא הבדל מהותי, והוא שונה מההבדל בין שני דברים עם קווי אופי שונים, שיש ביניהם גם תכונות משותפות; למשל ההבדל בין הטיפש לחכם הוא הפרש ברמת המשכל שלהם, אבל למרות זאת שניהם בני-אדם, וגם הטיפש יוכל להתנהג כמו חכם אם רק תוסיף לו את רמת המשכל של החכם. שונה מכך הוא ההבדל המהותי בין נברא מוגבל, לא יוכל להשתוות לעולם לבורא שהוא

.. הניצוץ שבך ..

אין-סופי והוא אינו נתפס בהגדרות העולם כלל.

משל לכך ניתן להבין מההבדל בין אדם לבין נמלה: תהיה הנמלה "חכמה" ככל שתהיה, לעולם היא לא תוכל לפתור חשבון במתמטיקה או להנדס תוכנת היי-טק.

כך יהיה מוזר לשמוע שאדם קיבל מתנה מנמלה, בזמן שהמתנה הכי יפה שיכולה הנמלה להעניק לחברתה היא פירור אוכל - דבר שאין לו כל ערך אצל האדם. שכן מושגי הנמלה והאדם הם מושגים אחרים לגמרי ולנמלה אין כלל אפשרות להבין את מושגי האדם.

אם כן כיצד זה שנברא מוגבל כאדם יוכל לגרום נחת-רוח לבורא בקיום מצווה גשמית - בה בשעה שמושגי הנברא ומושגי הבורא אינם משתווים כלל?

על כך מוסבר במשל ממלך גדול שלא חסר דבר באוצרותיו. יום אחד התאספו כל אוהביו ורצו לתת לו מתנה כדי לשמחו. חשבו האוהבים מה יתנו לו מתנה - והרי יש לו הכל? יש לו זהב ויהלומים ולא חסר לו מאומה. לבסוף קם אחד מיועציו ומצא רעיון: יביאו למלך ציפור מדברת - תוכי בלשוננו, ודבר זה יגרום לו להנאה ושמחה, שכן במתנה זו ישנו חידוש שאין למלך בכל אוצרותיו הרבים. למרות שערכו של התוכי פחות בהרבה מכל אוצרות המלך, אולם השמחה שמתנה זו תביא למלך תגיע מהשעשוע שיש בה. מהחידוש שבמתנה זו.

איזו הנאה תהיה למלך מתוכי מדבר, כשכל יום הוא רואה אנשים רבים המדברים? אלא שיש כאן חידוש עצום בבעל-חי שמדבר לעומת אדם שמדבר. כשאדם מדבר זהו דבר שאין בו כל חידוש, לעומת תוכי מדבר, שאז ההתלהבות וההנאה נגרמים מהחידוש והשוני.

אור המצוות

כך גם קיום מצוות ה' על-ידי הנבראים, ביחס אל הבורא. דווקא בכך שבן-אנוש, מקיים את ציוויי הבורא בעולם בו אור הא-ל נעלם ומכוסה, נגרם לפניו יתברך נחת עצום. כיון שיש כאן חידוש נפלא, בכך שאורו יתברך יורד ומתלבש גם בעולם בו ישנה הגבלה המכסה על אור ה'. זאת בשונה מכל שאר העלומות הרוחניים העליונים, בהם אין כלל מציאות של רע או של הסתר על אורו יתברך וכשאור הא-ל מתגלה בהם הרי אין בכך חידוש.

כשנברא גשמי מקיים את רצון ה' בתוך העולם הזה, הרי דווקא בגלל היחודיות בכך שאין כל יחס בין הבורא לנברא, נגרם על-ידי כך נחת עצום לפניו יתברך.

רבי שניאור זלמן מליאדי יצא פעם לקהל חסידיו ואמר להם כי דווקא בגן-עדן חשים ביוקרו של עולם הזה; לא רק מלאכי השרת - אמר רבי שניאור זלמן - אלא אפילו נאצלים הראשונים - היו מוותרים על הכל בעבור תפילה אחת בה משבח היהודי את הבורא בעולמנו הגשמי, כשהוא אומר אותה בכל כוחו וכוונתו.

II מעמד הר סיני - המחיצה שהוסרה

במדרש נכתב כי העולם נברא במצב של הפרדה בין חומר לרוח. מצב זה היה גזירה רוחנית שכונתה בלשון הקבלה "עליונים לא ירדו מטה - ותחתונים לא יעלו מעלה"; שכל מה שהינו רוחני ומחובר לאורו הנשגב של הבורא, לא יוכל לרדת ולחדור בחומר הגשמי, ומאידך כל מה שקשור לעשייה הגשמית לא יוכל להתכלל ברוח הא-לוהית ולהפוך לחלק מהקדושה.

.. הניצוץ שבך ..

לכן, עבודתם של האבות, עד לקבלת התורה והמצוות, הייתה רק דרך להתחברות שלהם עצמם לבורא. אך לא ניתן להם הכוח להמשיך אור וקדושה לתוך העולם הגשמי - לקיים חיבור בין הגשמיות והרוחניות, כך שהגשמיות תיהפך לכלי בו שורה רוחניות. לשם דוגמא, באם היה אברהם מקיים את מצוות תפילין בימיו, לא היה הופך קלף התפילין לחפץ קדוש, אלא היה נותר קלף רגיל, בו לא צריך לנהוג קדושה.

גזירה רוחנית זו התבטלה במתן תורה, כשהבורא הכניס את חכמתו העלינו הנעלית ביותר, בהלכות התורה - בדברים הגשמיים. כמו הציוויים שניתנו בעשרת הדיברות, שהינם ציוויים על עשייה גשמית דווקא, כמו "לא תגנוב", "כבד את אביך ואת אמך", "שמור את יום השבת לקדשו" ועוד.

מצוות התורה התחלקו לשני סוגי ציוויים: "מצוות עשה", בהם אנו מצווים על קיום מצוות מעשיות, ו"מצוות לא תעשה", בהם הוזהרנו שלא לעבור על איסורים אותם ציווה ה'.

בציווי על קיום המצוות במתן תורה ניתן לנו הכח לקיים חיבור בין החומר לבין הרוח ולהעלות את החומר ממדרגתו - עד לכך שהחומר עצמו מתעלה ומתכלל ברוחניות והופך להיות חלק בלתי נפרד מהקדושה. ולדוגמא עור של פרה, שהינו הדבר הגשמי ביותר, ולאחר שיהודי לקח אותו וקיים עימו את מצוות תפילין, נהפך גם העור עצמו לדבר קדוש על-ידי שנמשך לעולם אור רוחני שירד והתלבש במצווה זו, עד שחדר גם בעור עצמו.

כל עניינה של הקדושה הוא הבדלה ועליונות מחומריות העולם. הלשון 'קדושה' - המתייחס לכל מצוות הבורא - מורה על הבדלה וייחודיות. לכן הוא מזכיר את הלשון של קידושין בין גבר לאישה. ה' יתברך קידש

אור המצוות

את עם ישראל במצוות התורה, בדומה לצורה בה מקדש הגבר את האישה - שעד עכשיו הייתה האישה מותרת לכל העולם - וכעת הם מיוחדים אחד לשני ומובדלים מהעולם כולו.

כך גם קדושתו של עם ישראל. הבורא בחר בנו מכל העמים, למטרה העליונה של המשכת אורו הרוחני אל העולם, והמצוות מקדשות אותנו ומייחדות אותנו מכל שאר העולם. שכן לנו, עם ישראל, ישנה שליחות ומטרה, לתקן את העולם כולו ולזכך אותו, כפי שנכתב "לתקן את העולם במלכות ש-די" (תפילת "עלינו לשבח") - עלינו לתקן את העולם כולו בשמו של הקדוש-ברוך-הוא שנקרא א-ל ש-די.

בלשון הקבלה נקראות המצוות 'לבושים' - בדומה לאדם שלולא לבושו אינו יכול להתגלות אל הזולת, כך המצוות מגלות לנו, הנבראים, את רצון הא-ל. כמו-כן פרטי קיום המצוות הם האופנים בהם בחר הבורא להמשיך את אורו הרוחני לעולם - בדומה ללבושי האדם, שהם האופן בו בוחר האדם לגלות את עצמו, אם הוא אדם פשוט או אדם משכיל וכו'.

הבורא גילה את רצונו במצוות, והחליט, למשל, על האור הנמשך לעולם במצוות תפילין, שירד לעולם דווקא באמצעות מצווה זו, המתקיימת בקלף התפילין עליו כתובים פרשיות "שמע ישראל". או למשל, מצוות הדלקת נרות שבת שהיא ממשיכה לעולם אור א-לוהי מסוים שנמשך במצווה זו; שברצון הא-ל הוא שאור מסוים זה ימשך לעולם דווקא באמצעות הדלקת נרות שבת על-ידי נשות ישראל.

בספר התניא מובא על כך משל מאדם פשוט שמחבק את המלך. הוא אמנם לא מחבק את גופו של המלך ממש, אלא את הבגדים בהם לבוש המלך. אולם העובדה שהמלך לבוש,

.. הניצוץ שבך ..

לא ממעטת בחשיבות הנעלית של חיבוק המלך.

כך גם בקיום המצוות. זה שקיום רצון הא-ל ירד לעולם והתגלה לנבראים בפרטים השונים של קיום המצווה, לא פוגעת בכך שזהו הרצון הא-לוהי, ובקיום המצווה אנחנו כאילו "תופסים" בקדוש-ברוך-הוא עצמו.

מטרת עבודתנו בקיום המצוות היא להמשיך קדושה לעולם, ובכך לזכך אותו, עד שהעולם ישמש להיות כלי ומשכן לאורו הנעלה והנשגב של הבורא.

לא רק "מצוות עשה" הם הממשיכות קדושה לעולם, אלא אף כשיהודי מתגבר על יצרו שלא לעבור על רצון ה' חלילה ב"מצוות לא תעשה". הרבי מליובביץ' מלך המשיח מסביר כי האור הנמשך לעולם על-ידי שיהודי כופה את עצמו מלעבור עבירה ובכך מקיים "מצוות לא תעשה", הינו נעלה מאור ה' הנמשך לעולם בקיום "מצוות עשה". אור ה' הנמשך בקיום "מצוות עשה", הוא אור רוחני הנעלה מהעולם, אולם עדיין יש לו קשר לעשייה גשמית והוא נתפס בעולם על-ידי קיום המצווה הגשמית.

לעומתו האור הרוחני הנמשך בעולם בכך שיהודי כופה עצמו מלעבור עבירה, הוא אור נעלה יותר, עד שלא יכל לרדת ולהתלבש בגשמיות העולם, מכיון שהוא לא שייך כלל להתלבש בעשייה גשמית, ולכן אין בכוחנו להמשיך אותו בקיום מצווה מעשית - אלא עלינו להמשיכו לעולם על-ידי כך שנכפה את יצרנו מלעבור איסור ונקדש את עצמנו.

אור המצוות

II לצאת אל החופש

בהבטה ראשונה על אורח החיים המונהג בדרך התורה הקדושה, נראה כי זהו אורח חיים דחוס, שלא מאפשר לנהוג בחופשיות. המצוות מגבילות את חופש הפעולה של האדם, הן באלו הקשורות ל"עשה" והן באלו המצוות על "לא תעשה". אולם התבוננות מעמיקה יותר לחיים בדרך התורה הקדושה, פותחת בפנינו צוהר חדש ונפלא.

כמה פעמים בחיינו הגענו למצבים בהם הבנו כי אנו חייבים לעצמנו קצת מנוחה? לעצור את הסערה של החיים השוטפים ולנשום אוויר אחר. לאחר מכן יכולנו לחזור לשגרת החיים רעננים ומחודשים והבנו כי אותנו פסק זמן היה נחוץ לנו. כזה הוא טעם החופש; להסיר מעלינו את טרדות היום-יום, לשכוח ממצב החשבון בבנק ומהחוב במכולת - ולחיות בעולם אחר.

בעצם ממה אנו זקוקים לחופשה, והרי אנו חופשיים כל ימינו? האם מישוהו כלא אותנו במעצר, ממנו אנו זקוקים להשתחרר?

נכון, אנו מורשים לעשות ככל העולה על רוחנו, אולם למרות זאת המחויבות לשגרה, לעבודה ולפרנסת הבית - כולאת אותנו בתחומי החיים. אם כן, חופש אינו בהכרח יציאה מבית מעצר; חופש הוא האפשרות להיות נתון בידי עצמך, מבלי להיות כפוף למאומה.

הפסיכולוגיה המודרנית מלמדת כי החיים הם רצף של משיכות בין ניגודים. במהלך החיים אנו מוצאים עצמנו פעמים רבות במצבים בהם אנו מבקשים להיות השליטים היחידים בחיינו ולעשות את הנכון באמת. לחיות לפי מה שטוב לנו באמת, משוחררים מיצרנו, מתאוותנו ומהדחפים הטבעיים עמם נולדנו -

.. הניצוץ שבך ..

המגבילים אותנו מלהגיע אל היעד.

בתלמוד הבבלי נכתב כי "בכל דור ודור חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא היום ממצרים"; בכל יום אנו יכולים לצאת מאותם מוגבלויות, ולעשות זאת באותו אופן בו יצאו אבותינו ממצרים, ואף טוב מכך. שכן יציאתם של בני ישראל משעבוד המצריים, לא הייתה בכדי לחיות חיי הוללות ופריקת עול, אלא כדי לקבל את העול האמיתי של הקדוש-ברוך-הוא ותורתו, אותה תורה שזכו לקבל במעמד הר-סיני - שלשמו יצאו ממצרים.

בכך זכו בני ישראל לחירות אמיתית, מבלי להיות כלואים בתאוות החיים; מבלי שהדחפים הטבעיים ינהלו את חייהם ויקבעו עבורם את סדר היום, אלא על מנת לחיות חיי אושר אמיתיים ולעשות את הנכון באמת.

יציאת מצרים לא הייתה אירוע חד-פעמי. גם לנו ניתן הכח להמשיך את אותה יציאה לחירות בכל יום ויום מחיינו. אמנם לא נצטרך לחצות את הים ולהתמודד מול צבא מצרים המאיים להשמידנו, אך בחיינו כעת נוכל לחוות את היציאה ממצרים, ואף לעשות זאת טוב יותר מאשר בפעם הראשונה.

המילה מצרים סומנת בתוכה את הלשון מיצר - שמשמעותה הגבלה, והיציאה ממצרים היא היציאה מהמגבלות שמציבים בפנינו החיים. אם ננצח את פיתויי החיים ונשבור את מעגל ההרגלים - אותם אימצנו לחלק מחיינו - נוכל לצאת לחירות אמיתית.

ולא נדרש הרבה. כל שעלינו לעשות הוא ליצוק מעט תוכן יהודי לתוך חיינו. בין היציאה לבלות, הקניות, העבודה הקדחתנית ושאר

אור המצוות

המחויבויות של חיי היום-יום הדחוסים, נשבץ הוספה במצוות ומעשים טובים, כדי שלא נהיה שבויים בעמל החיים.

היציאה ממצרים היא היציאה מההגבלות שלנו כבני אדם. לפעמים כדי לעשות מעשה טוב או מצווה כלשהי אנו נדרשים למעט אומץ והקרבה. לנצח את עצמנו, את הטבע שיצר בנו הבורא המהווה לנו ניסיון.

לאחר שעמדנו בניסיון והקרבתנו מעצמנו למען המטרה, אז נוכל לומר כי נותרנו חופשיים. שלא הוגבלנו בטבע העולם, אלא עשינו את הטוב באמת - לנו ולעולם כולו.

כך יהיה בגאולה האמיתית והשלמה. הרע יחדד והטוב ימלא את העולם כולו. לא נזדקק להתעלות מעל חשבונות אישיים ולנצח בניסיונות כדי לעשות מה שנכון, מכיון שהקדושה תמלא את העולם כולו.

נזדמנה לידינו האפשרות לחיות כבר כעת במצב של גאולה, של חירות אמיתית - בטח שלא נחמיץ אותה.

בהקשר זה נביא את דברי הרבי מליובביץ' מלך המשיח כי "בטבע בני אדם: כאשר אדם אינו מרגיש את הכוונה והתכלית בחייו (שאני נבראתי לשמש את קוני), אינו יכול להיות במנוחה והתיישבות אמיתית, כיון ששינוי הזמן והמקום וכל ריבוי הפרטים ופרטי פרטים שבחייו גורמים אי שקט תמידי, ש"שובר" אותו;

"דווקא כאשר הוא מרגיש את המטרה - הכוונה והתכלית - הטמונה בכל הפרטים, הרי זה מביא לו מנוחה, שהיא למעלה מתנועה ושינוי דפרטי החיים, ובמילא - לשלמות האדם, וכפי שרואים בפשטות שאדם נמצא יותר בשלימות כאשר יש לו מנוחה,

· · הניצוץ שבך · ·

מנוחת הנפש ומנוחת הגוף.

"ויתרה מזו", אומר הרבי, "זה מביא מנוחה לא רק לאדם עצמו, אלא גם לכל העניינים שהוא עושה בעולם, שהם נעשים בשלימות יתרה וביתר הצלחה כאשר נעשים מתוך מנוחה, עד שזה מביא מנוחה בכל העולם כולו".

אור ה' בעולם

אור ה' בעולם

|| המסע האישי

עולמנו נקרא בתורת החסידות "מדבר רוחני". המדבר הוא מקום ללא חיים ואין בו בני-אדם, וכך גם העולם הזה הוא 'מדבר רוחני' - אין בו גילוי אור ה' וקדושה - אלא יש בו שיממון רוחני. כל אחד מאיתנו צועד במסע האישי שלו במדבר העולם וכל צעד שאנו עושים בחיים הוא חלק מאותו מסע פרטי להשלים את שליחותנו.

עבודתו של היהודי בעולם נמשלת בתורת החסידות למסעות שעשו בני ישראל במדבר סיני, בצאתם ממצריים בדרך אל הארץ המובטחת. מטרתם של מסעות אלו הייתה לעבודתם הרוחנית וזיכוכם של בני ישראל. בכל מסע הם ביררו שלב נוסף בטומאה של 'מדבר העולם', ולאחר שהשלימו את המסעות, זכו להגיע לרמה רוחנית הן במדרגתם הם והן בבירור העולם, ונכנסו אל ארץ הקודש.

כך הוא גם בעבודת האדם. אנו זוכים לפסוע מסע אחר מסע, ב'מדבר

אור ה' בעולם

העולם, עד לשלמות רוחנית - הן בקיום ייעודנו בעולם הגשמי והן בבירור וזיכוך נשמתנו.

במסע שמוביל אותנו הא-ל - גם כשאנו מפסידים את האוטובוס או מתבלבלים בכביש, הכל נעשה ביד עליונה, כדי לכוון את המסע שלנו לאותו מקום בו עלינו לבצע את המוטל עלינו ולהשלים את שליחותנו.

במדרש מובא על כך משל מצנצנת של בשמים, שהייתה מונחת בפניה ואף אחד לא הריח את ריחה הטוב. לקח אותה אחד מהיושבים בחדר וטלטל אותה, וכך נהנו כולם מריחה. כך גם הקדוש-ברוך-הוא לקח את עם ישראל ופיזר אותם בעולם כולו, כדי שיגיעו לכל מקום ויקיימו בו את רצונו וכך ימשיכו אליו את אורו יתברך.

לפעמים נדמה לנו כי הבורא מטלטל אותנו ואיננו מבינים את כוונתו, אולם הכוונה האמיתית בכל מה שעובר עלינו במסעותינו בחיים, היא להשלים כוונה עליונה.

החסידות מלמדת כי חיי החומר וחי הרוח שלובים זה בזה. בכל פסיעה שאנו עושים בעולם יש כוונה א-לוהית נסתרת - גם כשמדובר בפרטים האישיים ביותר בחיינו. אם טעינו בדרך והגענו למקום מסוים, כנראה שהיה עלינו להגיע לשם כדי לעשות בו מעשה טוב או מצווה, ובכך להמשיך את אור ה' באותו מקום. שליחות זו ירשנו מאברהם אבינו, שצווה אותנו הקדוש-ברוך-הוא "לך לך". ה' מצווה את אברהם לעזוב את ביתו וללכת אל המקום שבו בחר. וההוראה מזה לכל יהודי היא הציווי של "לך לך" - להמשיך את המסע של אברהם אבינו - למקום אליו מוליך אותנו הא-ל, כדי לפרסם את שמו בעולם.

כשאנו מקיימים מצווה או מעשה טוב בחפץ גשמי, אנו מבררים

· · הניצוץ שבך · ·

את הנשמה שבגשמיות; את אותו ניצוץ א-לוהי שמחיייה כל פרט ופרט בבריאה. הכח הא-לוהי שמחיייה את החומר הגשמי, הוא חלק מדבר ה' - כמו שכתבו "בדבר ה' שמיים נעשו" (תהילים, ל"ג) - ועלינו להעלות את אותו ניצוץ א-לוהי שטמון בחומריות, כך שיתאחד עם הקדושה ויתגלה.

II קליפה שמכסה על העולם

בבריאה הגשמית הליביש הבורא את רוחו הא-לוהית באופן נעלם, וצימצם את אורו על מנת שיוכל להוות את המציאות הגשמית. כדי להבין מהו הצמצום של הכח הא-לוהי שירד לעולם, מוסבר הדבר בתורת החסידות במשל מאור השמש:

קרני השמש עוברות לעולם דרך סינון של שכבה חיצונית שמקיפה את השמש ומגנה על העולם מעוצמת אור השמש. שכבה זו נקראת אטמוספירה והיא מסננת את אור השמש שלא ישרפו את העולם. זאת מכיון שהעולם לא יכול לעמוד מול האור של השמש כפי שהוא בעוצמתו האמיתית ללא כל סינון.

יחד עם זאת, אור השמש שמאיר בעולם, הוא איננו דבר נפרד מהאור היוצא מהשמש עצמה, אלא הוא אותו האור - רק שעובר 'סינון' לפני שמאיר בעולם, כדי שתפחת עוצמתו.

כך הוא גם בנמשל הרוחני. אורו הרוחני של הבורא מתגלה בעולם לאחר צמצום עצום, העובר דרך העולמות הרוחניים השונים ה'מסננים' את אור הא-ל-ל בירידתו לשכון בחומר גשמי. מה שמתגלה מכח הבורא, לנו הנבראים, הוא רק זיו והארה מהאור עצמו. זיו זה מתגלה לנו בקיום

אור ה' בעולם

המציאות הגשמית, מבלי שנראה את אור ה', אולם, באור ה' עצמו לא חל חלילה כל שינוי - כפי שאור השמש המאיר בעולם לאחר הסינון הוא אותו אור השמש היוצא ממנה, שכן האור עצמו לא עבר שום שינוי.

כל פרט בעולם חדור באור ה' שמחייה אותו כל רגע ורגע. אלא שהבורא הסתיר את אורו לגבינו, הנבראים, כדי שאור נשגב זה יוכל לרדת לשכון בתוך עולם גשמי עם כל ההגבלות שבו - מבלי שהעולם יאבד את מציאותו הגשמית.

צימצומו של אור ה' לא הסתיים בירידתו לעולם הגשמי ובמעבר העולמות הרוחניים - שסללו את הדרך כדי שאורו של הבורא ישכון בחומר העולם. על המציאות הרוחנית בעולם יצר הבורא מעין קליפה, המכסה על המציאות האמיתית - שהקדוש-ברוך-הוא מהווה את הבריאה. הקליפה היא שגורמת לחושך הרוחני בעולם, עד כדי כך שבהסתכלות שיטחית לא נראה כלל כח הבורא בעולם. אולם מטרתה של קליפה זו נועדה להביא לגילוי נפלא יותר של אור הא-ל, דווקא מתוך החושך הרוחני שהיא יוצרת.

כמו קליפת הפרי, שנוצרה לטובתו של הפרי בכך שהיא מגנה עליו - אך לאידך היא מכסה אותו עד שהפרי לא נראה כלל. כך גם העולם הגשמי מכוסה בקליפה. אך מטרתה של הקליפה היא כדי לשמש לגילוי אור ה'. בזכות ה'קליפה' יש יתרון גדול יותר לאור ה' המתגלה בעולם החשוך - יתרון האור מהחושך.

החסידות מגדירה את ה'קליפה' גם בשם 'סיטרא אחרא' - צד האחר, כי כל מה שלא מגלה את האמת של הבורא, נקרא צד אחר לקדושה, מכיון שהוא מכחיש את האמת הא-לוהית כי "הוא לבדו ואין זולתו".

.. הניצוץ שבך ..

בספר התניא נכתב כי בקליפת ה'סיטרא אחרא' יש חיות גדולה, והייעוד של חיות זו היא להעניק את הכח בעולם לכל אותה מציאות גשמית בעולמנו שאינה קשורה בצורה ישירה לקדושה. שכן גם למציאות זו לא היה קיום בעולם ללא כח הא-ל. אולם הכח הרוחני המגיע אליה, אינו מגיע בצורה ישירה אלא בצורה עקיפה - מה'קליפה'.

ה'סיטרא אחרא', נמשלת בחסידות לצל הנשקף מהאדם. כשם שלצל אין כל מציאות מעצמו וכל מציאות הצל היא האדם העומד מול האור, כך כח ה'סיטרא אחרא' לא יוכל להתקיים לולא אור הקדושה, ממנו הוא יונק את חיותו להתקיים.

למרות שה'קליפה' מעניקה חיות לקיים בעולם את המציאות הנראית כמסתירה על אור ה', הרי כל חיותה היא מכח ה' ממש. שכן גם לחושך הרוחני יש תפקיד בעולם, הוא יוצר מעין 'עולם דמה', המשמש לשקר, כדי שמתוך שקר זה נוכל לגלות את האמת האיך-סופית של רצון הבורא, וממילא יתגלה אור גדול יותר בגילוי רצון הא-ל.

משל לזה מחדר חשוך שמדליקים בו גפרור קטן, שבמצב זה יש לאור הגפרור השפעה גדולה ביותר. דווקא החושך ששורר בכל החדר הוא זה שגורם לאור הגפרור להאיר בצורה מיוחדת כך שהוא נראה לכולם.

באופן תיאורטי, אילו היה אפשר לבודד את הרע מהקדושה, הוא היה מפסיק להתקיים ולהיות נוכח בעולם. מכיון של'סיטרא אחרא' אין מציאות לעצמה אלא כל קיומה הוא כדי שהקדושה תתגלה בצורה בהירה וזכה יותר. שכן לולא הקליפה של ה'סיטרא אחרא' המגנה עליו כפי קליפת הפרי, לא יכל אור ה' להתגלות בעולם.

אור ה' בעולם

II דיבור הא-ל

חכמינו ז"ל אמרו בפרקי אבות כי את העולם הזה יצר הבורא בעשרה אמירות א-לוהיות, שהינם עשרה כוחות רוחניים - בהם השרה הא-ל את כוחו ויצר בריאה חומרית.

זהו משל על האופן בו ברא הקדוש-ברוך-הוא את העולם. כמובן שאין הכוונה שהבורא השתמש בדיבור ממש - הבל פה - כפי שמדבר אדם גשמי, אלא זה בא ללמדנו על האופן הרוחני בו יצר ה' את העולם.

הדיבור האנושי מסמל מעשה חיצוני. כשאדם מדבר הוא מוציא רק חלק מהאוויר שבתוכו - הדיבור הוא רק ביטוי חלקי ביחס לעוצמה שבאדם, ולכן הוא חיצוני ביחס לאדם. בנוסף, הרי הדיבור הוא רק כדי שהאדם יוכל לבטא את עצמו לזולת, והוא אינו חשוב לעצמותו של האדם, שיכול להתקיים גם בלעדיו. זאת בניגוד למחשבה שהיא פנימית עם האדם. שכל רגשותיו, שכלו ורצונו מתבטאים במחשבה והוא אינו יכול להתקיים בלעדיה.

כך בנמשל, ההשפעה הא-לוהית בה ברא הא-ל את העולם הזה, הינה ביטוי חיצוני לגבי השפעתו האמיתית הבלתי מוגבלת.

משל נוסף לכך מכיל קטן שננסה למלאת במים רבים. יותר ממה שהוא יכול להכיל, שבמצב כזה ישפכו המים מהכלי שלא יוכל להחזיק אותם. זאת מכיון שחייבת להיות התאמה בין הכלי לבין הדבר אותו אנו מבקשים שיכיל הכלי.

בנמשל, העולם הזה הוא הכלי ואילו הדבר שממלא את הכלי הוא הכח הא-לוהי בו יצר ה' את העולם. מטרתו של הכלי-העולם היא שעל-ידו יתגלה האור הא-לוהי הרוחני. אולם אם היה הבורא מגלה

.. הניצוץ שבך ..

בעולם את אורו הנשגב כמו שהוא ללא צימצום, הרי שלא יכל להיות שום חיבור בין האור הרוחני הנעלה - שהוא בלתי נתפס במגבלות העולם - לבין חומר העולם הגשמי.

אילו הייתה ההשפעה הרוחנית מאירה בעולמנו ללא כל הגבלה - היה העולם הגשמי מתבטל לגמרי מכל מציאותו. כיון שכל מציאותו של העולם הזה היא היותו עולם מוגבל - מקום חומרי וגשמי, עם מושגים מגבילים כמו זמן ומקום. מנגד אור הא-ל הוא איך-סופי ולכן לא יכול האור כפי שהוא מצד עצמו להתלבש בעולם מוגבל.

לכן המשיך הבורא את הכח הא-לוהי בעולם בהשפעה מדודה ומוגבלת, בצורה כזו שהחיות נעלמת בתוך החומר הגשמי ממש, עד שלא ניתן לנבראים לחוש בקיומה ולראותה כלל.

כך גם האופן בו ברא ה' את העולם, שהוא בהשפעה חיצונית ונחותה שנמשלה להבל פיו של אדם. הבורא יצר את העולם בצורה כזו כדי שהעולם לא יתבטל ממציאיותו, ויוכל להכיל את ההשפעה הרוחנית.

II ה"תאווה" של הבורא

ארבעת העולמות הרוחניים אצילות-בריאה-יצירה-עשייה, הם ארבעת הרמות בצמצום האור הא-לוהי של הבורא. מטרת הצמצום היא על מנת לאפשר את ההיווצרות של מציאות העולם הגשמי, בו ישכון הבורא. השראה זו קיימת דווקא בעולם הנחות ביותר - זהו העולם בו אנו נמצאים; עולם ממשי-מציאותי עם מושגים של מקום, זמן, ומציאות גשמית.

תהליך ירידת האור הא-לוהי ממקורו - עד שנתהוותה ממנו מציאות

אור ה' בעולם

של עולמות, נקרא בשפת הקבלה: 'השתלשלות העולמות'. כמו שלשלת העשויה טבעות-טבעות, שמחלקה התחתון של הטבעת העליונה, יורד ונהיה חלקה העליון של הטבעת התחתונה - כך הם העולמות הרוחניים, בהם כל מדרגה קשורה ומתהוות בהכרח מהמדרגה שלמעלה ממנה.

סדר העולמות מורה על ההפרש בין כל אחת מהרמות הא-לוהיות של כח הבורא, בתהליך ירידתו עד שיכל "להתקיים" בעולם הגשמי. בכללות נחלקים העולמות לארבעה: אצילות, בריאה, יצירה עשייה.

העולם העליון ביותר הוא עולם האצילות. עולם זה עדיין כולו א-לוהות, אבל כבר יש בו נתינת מקום להגבלות על גילוי אור הא-ל ולמציאות של נבראים מוגבלים. לכן נקרא 'אצילות' מלשון 'אצל' - סמוך לבורא יתברך. גם מלשון להאציל, כמו אדם נעלה שמואציל מעצמו לאדם נחות יותר. שהוא חלק שנאצל (הופרש) מהדבר עצמו (בשונה מ'בריאה' שהיא יש מאין - מציאות נפרדת מהמקור).

עולם הבריאה - אין בו עדיין צורה. כלומר שבגלוי רמתו הרוחנית דומה לאצילות, שנרגש בו שהאמת היא הרוחניות הא-לוהי ולא שום דבר אחר. אלא שלמרות זאת יש פה משהו מעין ה'יש' - שממנו מתחיל הישות ממש שלאחר מכן. עצם העובדה שיש בעולם זה הרגשת מציאות, כבר מוכיחה שאין זה ביטול מוחלט לבורא, כי במצב של ביטול מוחלט, אין מקום לשום הרגשה - היות ההרגשה היא ש"אין עוד מלבדו". עולם הבריאה נקרא גם 'אפשרות המציאות'.

עולם היצירה - מסמל על צורה כללית של ה'יש'. נברא שמרגיש את עצמו יש - מציאות לעצמו בלי קשר - לכאורה - לבורא, אך עדיין מורגש בו שאי אפשר להיות 'יש' מלבד הא-לוהות שמהווה אותו. כאן כבר ישנה הרגשה של מציאות נפרדת ולא רק התחושה שאין עוד מלבד הבורא.

· · הניצוץ שבך · ·

עולם העשייה - מסמל על צורה פרטית של 'יש'. כאן ה'יש', כבר קיבל הכרה שהוא יכול, עקרונית, להיות גם ללא ביטול כלל מציאות הא-לוהות.

כמובן, כל העולמות הללו הינם עולמות רוחניים. אחר כל עולמות אלו הוא העולם הזה - עולם העשייה הגשמית, שהוא המדרגה הכי נחותה מבחינה רוחנית.

בספרי הקבלה נכתב כי התשובה לשאלה מדוע יצר ה' את עולם העשייה הגשמית, טמונה במה שנכתב במדרש כי "נתאוהה הקדוש-ברוך-הוא להיות לו יתברך דירה בתחתונים"; לבורא עולם הייתה מעין 'תאוה', שאורו הנעלה והנשגב ירד ויתלבש דווקא בדברים גשמיים וחומרניים בהם לא נראית כלל מציאותו דווקא הם ישמשו לגלות את אורו יתברך. בכך תתקיים ה'דירה' בדומה לדירתו של אדם, שם הוא מתנהג בחופשיות ובטבעיות - כך גם חפצו של הא-ל שאורו יתגלה בטבעיות בעולמנו הגשמי, שיהפך לדירה לאור הא-לוהי.

מלבד העולמות העליונים, שהינם עולמות רוחניים, בהם אין מציאות של רע כלל, רצה הקדוש-ברוך-הוא עולם של עשייה גשמית וחומרית - עולם בו האור הא-לוהי מכוסה ונסתר - נעלם מעיני הברואים שלא מסוגלים לראותו, ובעולם זה יהיה ניתן לגלות בתוך החומריות את אורו הרוחני הנשגב, בכח עבודת הנבראים.

[החסידות מסבירה כי המדרש משתמש בלשון "תאוהה", מכיון שבניגוד לרצון שיש לו סיבה הגיונית, תאוהה הינה ללא כל סיבה וטעם הגיוני, אלא סתם כי כך מתחשק לו לאדם. וכך גם ל'תאוהה' זו של הבורא כביכול, שאין סיבה שאנו כנבראים נוכל להבין מדוע זו הייתה "תאוותו".]

אור ה' בעולם

האופן לעשיית ה'דירה' לה התאווה הבורא יתברך, הוא על-ידי קיום ציווי הא-לוהיים, שעל-ידם האור-הרוחני שוכן בתוך עולם זה, ומציאותו יתברך מתגלית בתוך חושך העולם.

בקיום המצוות, אנו משלימים את כוונת ה"דירה" לו יתברך. מהותם של קיום הציוויים הא-לוהיים, הוא להמשיך המשכה רוחנית לשכון בתוך החומר. העולם הזה החשוך, הינו הכלי לאור ה'.

המילה 'עולם' משמעותה ההעלם, והיא מלמדת על ההעלם על אור ה' שנוצר בעצם קיום המציאות הגשמית, בה לא נראית מציאותו יתברך; ואילו בקיום ציווי הא-לוהיים של הבורא שניתנו לנו במעמד-הר-סיני, אנו מגלים את מציאותו בעולם ומאירים את העולם באורו הנשגב.

דוגמא לכך היא מכשיר הרדיו. בשנים הראשונות לאחר שהומצא הרדיו, היו רבים בחוגים החרדיים שהתנגדו לשימוש במכשיר זה בצורה חזקה ביותר, מכיון שבדרך כלל התכנים המושמעים בתחנות הרדיו אינם לרוח היהדות.

לעומת זאת הרבי מליובביץ' מלך המשיח אמר אז כי צריך לחשוב כיצד להשתמש ברדיו כדי להפיץ קדושה לעולם; במקום לשלול אותו כדבר המפריע לעבודה הרוחנית, ניתן לקחת אותו ולהשתמש בו לעבודה הרוחנית ולהפצת קדושה בעולם. בהמשך לכך יזם הרבי שידורים של שיעורים בספר התניא שהיו נמסרים מידי שבוע בתחנות הרדיו בארצות-הברית ועשרות אלפים היו מאזינים להם באמצעות הרדיו. כך שהרדיו גילה בעולם כולו שיש א-לוהים ושימש לגילוי אור ה' בעולם.

.. הניצוץ שבך ..

II כוחו של הניסיון

העמידה בניסיון של חושך העולם מביאה אותנו אל התכלית של השליחות הא-לוהית אותה הטיל עלינו הבורא, שהיא לגלות את החיות הא-לוהית הטמונה בבריאה. זאת על-ידי שכל פרט בבריאה משמש לכוונה העליונה ומהווה חלק מעשיית ה"דירה לו יתברך" בעולם תחתון זה. האור הרוחני שנמשך לעולם על-ידי המצווה חודר ומתלבש בחפץ הגשמי, והחומר הגשמי עולה ממדרגתו ומתכלל ברוח. בהתגלות אור ה' בעולם הגשמי - ישנו גילוי נעלה יותר, מכפי שמתגלה בעולמות הרוחניים, שם הוא מאיר ללא כל 'חידוש'.

הסבר זה מלמד אותנו לגבי הניסיונות היום-יומיים בהם אנו נתקלים ברצוננו לעבוד את ה'. היצר מפתה אותנו ומגביר בליבנו את התאוות ומידי יום אנו מתמודדים עם ניסיונות בעבודתנו הרוחנית. אולם מטרתו של הניסיון היא כדי שדווקא באמצעותו נוכל להתרומם ולהגיע למקום רוחני גבוהה מהמקום בו אהזנו קודם שבא עלינו הניסיון. לאחר שאנו מקדשים את עצמנו וכופים את יצרנו, הרי שהעמידה בניסיון מגביהה אותנו למקום רוחני נעלה.

במילה ניסיון טמונה גם המילה נס - מהלשון 'להעלות-על-נס', בו אנו משתמשים ביחס להרמה והגבהה של דבר מסוים. שכן הניסיון מרים אותנו על נס - למקום רוחני נעלה יותר.

בהקשר זה ישנו לימוד מאלף גם מהמשמעות הנוספת של המילה נס. בעולם המושגים שלנו נס הוא דבר בלתי שייגרת - דבר המתקיים נגד חוקי הטבע. לפתע 'שובר' הבורא את מערכות הטבע, יוצא מהכללים בהם מתנהל העולם מאז ששת-ימי-בראשית. לרגע מתנהל העולם בשונה מהרגלו, והבורא מגלה את עצמו אל הנבראים, "הנה אני כאן".

אור ה' בעולם

הנס מגלה לנו כי העולם אינו מערכת המתנהלת מכח עצמה, אלא יש מי שמנהל את העולם וברצותו הוא משנה את חוקי הטבע ומנהיג אותם בצורה שונה - מכיון שרק בכחו מתנהל העולם בכל רגע מחדש.

נס מתרחש כשאדם נפגש במצב בלתי רצוי, והוא זקוק לכח עליון שיושיע אותו. הנס מוציא את האדם מהמצב בו הוא זקוק לנס ומרומם אותו למצב חיובי.

בשעת שינוי הכללים - כשאנשים זקוקים באופן מיוחד לישועה ולפתע מתגלה אליהם ה' ומציל אותם - אז קל להאמין בקיומו של הבורא, מכיון שבשעת התרחשות הנס אנו נפגשים עם קיומו של כח א-לוהי בצורה מוחשית. כך עלינו להאמין בכל זמן כי גם השגרה בעולם היא בכח הבורא. גם בעולמנו 'השגרת' מגלה את עצמו הבורא בעצם קיום טבע העולם בכל רגע ורגע מחדש.

לא רק את טבע העולם ניתן לשבור כתוצאה מהתרחשות של "נס". גם את הטבע שלנו אנו נדרשים לשבור בחיי היום-יום כדי לנצח בניסיונות היצר; זאת בדומה לנס בו 'שובר' הבורא את הטבע שקבע בעולם. כשאנו עומדים מול ניסיון ומנצחים את הטבע שבנו, אנו זוכים להרמה והגבהה של מקומנו הרוחני.

II התכלית

שלימות גילוי אור ה' בעולם, הייתה בזמן בו היה קיים בית המקדש. בית המקדש נבנה מחומר גשמי, בלבנים ובזהב - אולם בתוך החומר הגשמי גילה ה' את מציאותו הרוחנית. דוגמה לגילוי רוחני זה בתוך הגשמיות, היו עשרה ניסים א-לוהיים שהתרחשו בבית המקדש.

.. הניצוץ שבך ..

למשל, האש שעל המזבח ירדה מהשמיים בדרך ניסית, ללא שאף-אדם הדליק אותה, ולא הייתה נכבית גם בגשמים העזים ביותר של ירושלים.

ניסים אלו התרחשו בתוך בנין גשמי העשוי מחומר, אולם הם עצמם היו רוחניים בתכלית. זאת מכיון שבבית המקדש הייתה שלימות של גילוי האור הרוחני בתוך העולם הגשמי. האור הא-לוהי הרוחני התלבש בתוך החומר הגשמי והאיר בצורה שגילתה לעולם כולו את מציאות הבורא.

בשעה שמכל רחבי תבל נהרו לבית המקדש וראו כיצד בתוך בנין של לבנים וזהב מתגלה אור הא-ל וכן את הניסים העצומים שהתרחשו בבית, נוכחו כולם כי כח הבורא הוא זה שמהווה את העולם ומחיה כל פרט ופרט בבריאה הגשמית.

אולם גם בזמן הבית, נותרה המציאות שמחוץ לבית המקדש במצבה הקיים - מצב בו אור ה' נסתר והמציאות הגשמית נראית לעין כנפרדת מהבורא יתברך חלילה. מלבד הגילוי שהתרחש בבית המקדש, לא היה ניתן לראות את כח הא-ל בעולם כולו - וגם בבית המקדש התרחש גילוי אור ה' על-ידי ניסים, אולם בטבע הגשמי עדיין לא התגלה אורו יתברך של הא-ל.

לעומת זאת בימות המשיח יגיע גילוי זה לשיאו, כשאז מציאות העולם כולו תגלה את אור הא-ל. על ימים אלו נכתב בנביא: "וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך" (דברים, כח, י) - שגם אנשים פשוטים כערכנו יראו את אור הא' בעולם. ועוד נכתב: "ונגלה כבוד ה' וראו כל בשר יחדיו כי פי ה' דיבר" (שמות קכו, א) - שיראו את אור ה' בבשר הגשמי.

אור ה' בעולם

בימות המשיח יגיע העולם לשיא של שלימות בין החומר לבין הרוח, כשכח הא-ל יאיר בעולם כולו בגילוי ובכל פרט בבריאה נראה בצורה מוחשית את כח הא-ל שמחייה אותו.

מלך המשיח שיגאל את עם ישראל ויבנה את בית המקדש השלישי, איננו מלאך שיירד מעולמות רוחניים, אלא ילוד אישה, בן-אנוש. כך נכתב בספרי ההלכה היהודית. המשיח יגאל את העולם כולו ויביא לעולם שלימות אמיתית של טוב, צדק ויושר. שלימותו של הטוב יהיה בכך שבעולם כולו יתגלה אור ה', כפי שנגלה בבית המקדש, וגם אנו נזכה לראות את גילוי הא-ל ששוכן בעולם כולו.

בשנת 1992 (ה'תשנ"ב) יצא הרבי שליט"א מליובביץ' בקריאה לעולם כולו כי יש לעשות הכל כדי להכין את העולם לקראת קבלת פני הגאולה ומשיח צדקנו.

כבר מעת עלותו על כס הנהגת חסידות חב"ד בשנת 1951 (ה'תשי"א), הכין הרבי את עם ישראל והעולם כולו לקראת התקופה של "ימות המשיח" - הזמן בו לא יהיה בעולם כל רוע, צרה ומכאוב, ונראה את גילוי ה' בעולם. הרבי קרא להתכונן לעידן הגאולה, על-ידי הארת העולם באור הקדושה ובכך שכל יהודי יכין את עצמו וסביבתו לקראת ימי הגאולה. זאת על-ידי התחזקות בקיום מצוות התורה הממשיכות אור של קדושה לעולם ובקיום מעשים טובים, כדי לתקן את העולם.

קריאה זו אף תורגמה אצל הרבי הלכה למעשה, בהקמת מפעל 'השלוחים' הכולל קרוב ל-3,000 סניפים של בתי חב"ד, המופעלים בידי שלוחיו של הרבי בכל קצוות תבל. מעצמה זו מהווה את המפעל היהודי הגדול ביותר של ההיסטוריה היהודית כולה.

.. הניצוץ שבך ..

שלוחיו של הרבי דואגים ליהודים בכל מקום על פני הגלובוס, הן בתמיכה גשמית והן בשמירת הגחלת היהודית בעידן של התבוללות ואובדן ערכים. הרבי מחנך תמיד את חסידיו להיות עם הפנים לעם ישראל ולעולם כולו.

את מטרתו של מפעל 'השלוחים' קבע הרבי בעצמו: להכין את העולם כולו לקראת עידן הגאולה.

בעקבות המאורעות הגדולים שהתחוללו בעולם; עת שברית-המועצות התפרקה ומאות אלפי יהודים החלו נוהרים לארץ-הקודש, העולם כולו עמד נדהם למול ניסי מלחמת המפרץ ומעצמות דיקטטוריות קרסו ללא כל מלחמות - דיבר הרבי על-כך שאירועים היסטוריים אלו מעידים כי הגיע זמן הגאולה. הרבי אף הודיע כי "הנה זה משיח בא" וכי כל שעלינו לעשות הוא להתכונן לעידן זה בהוספת אור בעולם, על-ידי קיום מצוות ומעשים טובים והתחזקות בדרכי התורה. על-כך העיד הרבי עצמו כי זוהי נבואה.

באותה שנה קבעו בפסיקה תורנית מאות רבנים מרחבי העולם כולו, הנמנים על כל המגזרים והחוגים, כי הרבי הוא הצדיק שנבחר על-ידי הבורא להיות המלך המשיח. את קביעה זו ביססו הרבנים על שני פרקי הלכות שכתב הרמב"ם בספר ההלכה 'היד החזקה'; שם הנחה את תקופת הגאולה כיצד ידעו לזהות מי הוא המלך המשיח.

עברו כבר מספר שנים בהם לא ראינו את הרבי בעיניים גשמיות, יחד עימנו, מעודד את כולנו בשמחתו ואורו הקורן. אולם אנו מאמינים כי מציאות אמיתית היא מציאות הנקבעת על-ידי התורה הקדושה, שהינה למעלה מהעולם הגשמי המכסה על האמת הפשוטה שאת הקוסמוס כולו מנהל הקדוש-ברוך-הוא כפי רצונו. ורש"י הקדוש כבר כתב בסוף

אור ה' בעולם

ספר דניאל כי "עתיד משיחנו להתכסות לאחר שנגלה ואחר ישוב ויתגלה".

גם בספר הזה נכתב כי מלך המשיח ייגזז בגוף ונפש, על-דרך גניזת משה-רבינו בענן כשעם ישראל כולו חיכה לרדתו מההר, ודווקא אז בלבב השטן את עם ישראל והם חשבו כי משה-רבינו לא איתם עוד.

דווקא כעת, ברגעי הגלות האחרונים כשאנו נמצאים בעיצומו של תהליך הגאולה, עלינו להתחזק באמונה בהתגלותו המיידית של הרבי מלך המשיח ובקיום הוראותיו. רגעי הגלות האחרונים נמשלו לחושך הלילה: ממש לפני שמפציע אור היום, אז החושך עז יותר ממה שהיה במשך הלילה כולו. כך גם כעת, לפני בואה של הגאולה, החושך העצום מסתיר ומכסה על האור, אולם עלינו לזכור כי זהו חלק מתהליך של גאולה

II החושך בטרם מפציע האור

המאורע של חורבן בית המקדש אינו שייך רק לאבל ההיסטורי של עם ישראל, אלא יש בו מסר אקטואלי, שנוגע לאבל האישי של כל אחד מעם ישראל גם בימים אלו, אלפיים שנה לאחר אירועי החורבן.

התורה אומרת כי כל יום בו לא נבנה בית המקדש - הרי שכאילו באותו יום ממש נחרב שוב מחדש. שכן כל עוד לא זכינו לבנין הבית החדש, עומד חורבנו של הבית הקודם בעינו.

למרות שבראייה שטחית נדמית הגלות כתקופת זמן שלילית עבור עם ישראל - באם נביט פנימה אל התוכן הפנימי של מטרותיה, נגלה את הטוב הטמון בתוכה.

· · הניצוץ שבך · ·

כשם שכל בעל עסק זקוק להפסיק לזמן מה את עבודתו כדי שלאחר מכן יוכל לשאוב מחופשה זו את הכח להצליח יותר; כך בחר הקדוש-ברוך הוא להגלות את עם ישראל ולסלק את גילוי השכינה שהיה בבית המקדש - כשהכוונה הפנימית של הגלות אינה הגלות עצמה, אלא דווקא התקופה הנפלאה לה נזכה כשתגיע מטרת הגלות לסיימה ונזכה לגאולה האמיתית והשלימה.

תורת החסידות שופכת אור חדש על סיבת הגלות והחורבן - ומסבירה כי מטרת הגלות לא הייתה חלילה כדי להעניש את עם ישראל, אלא כדי לעורר את עם ישראל לתשובה מחדש ולרצון אמיתי להיות רצויים לפני ה', כדי שבגאולה השלימה נזכה לגילוי רוחני נעלה שלא בערך מהגילוי לו זכינו בבתי המקדשות הראשון והשני.

על הגאולה העתידה כתוב כי היא תהיה "גאולה אמיתית ושלימה", וייחודיותה תתבטא בכך שלאחריה לא ייצא עם ישראל שוב לגלות - כפי שאירע לאחר בנין בתי המקדש הראשון והשני. גאולה זו תהיה נצחית וגם בית המקדש שיבנה בגאולה, יהיה בית נצחי שלא יחרב לעולם.

הגאולה הנצחית תביא להשלמת הייעוד האמיתי לשמו נברא העולם. כפי שכתוב במדרש כי תכלית כל בריאת העולם וקיומו, נועדה לתקופת ימות המשיח, שתבוא לאחר הגאולה האמיתית והשלימה. אז יוכל עם ישראל לעבוד את ה' במנוחת הנפש ללא טרדות והפרעות.

בגאולה נזכה כי אור ה' ישכון בעולם בגילוי, ובאם כיום לא שייך שיצור אנוש יוכל להבין כיצד משרה הבורא את שכינתו על העולם - בגאולה נזכה לראות בעצמנו את הא-לוהות בעולם. האדם עם כל חומריותו יראה את ההשפעה הרוחנית של הבורא על העולם, מכיון

אור ה' בעולם

שנזכה להזדכך שלא בערך למצבנו כיום ולהגיע למדרגה האמיתית של היהודי.

בקרוב ממש נזכה לקיום כל ייעודי הגאולה ונראה גם בחושינו הגשמיים כיצד הקדוש-ברוך-הוא הוא זה המהווה כל פרט ופרט בבריאה. וכעת, נקבל את מלכותו של המלך המשיח בתפילה לגאולה שעל כל יהודי לומר:

יחי אדוננו מורנו ורבינו - מלך המשיח לעולם ועד!

לזכות החייל בצבאות ה'
גרשון שמואל בן ביילא כהנא

לעילוי נשמת התינוקת בת שבע ע"ה
בת הרב מרדכי קנלסקי שליט"א
נלב"ע בי אדר א' ה'תשס"ג
לזכותה השתתפו רבים במצעי כ"ק אדמו"ר מה"מ
הוקדש ע"י הוריה הרב מרדכי וזוגתו שטערנא שרה
ומשפחתם שי' קנלסקי

לעילוי נשמת
הת' יששכר דב בן הרב אליהו אריה פרידמן ע"ה
נלב"ע בכ"ט אייר ה'תשנ"ה

לזכות עם ישראל
לגאולה שלימה